

Трето заседание

Сряда, 28 ноември 1962 г.

(Открито в 9 ч.)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! В залата присъствуват необходимият брой народни представители.

Откривам днешното заседание на Народното събрание.

Продължаваме с разглеждането на останалите точки от дневния ред, а именно:

Предложение на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за промени в състава на Президиума на Народното събрание.

Предложението на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз ще бъде прочетено от народния представител Петър Родопски, който има думата.

Петър Родопски: (От трибуната. Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за промени в състава на Президиума на Народното събрание

Другарки и другари народни представители! Парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз, преценявайки фактите за допуснатите груби нарушения на социалистическата законност от Апостол Колчев, като заместник-министър на вътрешните работи, смятат, че той трябва да бъде освободен от заеманата от него длъжност — секретар на Президиума на Народното събрание. Следва да се избере нов секретар на Президиума на Народното събрание. На тази длъжност се предлага да бъде избран народният представител др. Минчо Минчев.

Следва да бъдат избрани нови членове на Президиума на Народното събрание на мястото на др. Тодор Живков, освободен поради избирането му за председател на Министерския съвет, и на мястото на д-р Пенчо Костурков, който преминава на друга длъжност.

По изложените съображения парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз предлагат на Народното събрание въз основа на чл. 34 от Конституцията на Народна република България да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

1. Освобождава от длъжност секретаря на Президиума на Народното събрание Апостол Колчев.

2. Освобождава д-р Пенчо Костурков като член на Президиума на Народното събрание.

3. Избира народния представител Минчо Минчев за секретар на Президиума на Народното събрание.

4. Избира за членове на Президиума на Народното събрание народните представители Боян Българанов, член на Политбюро и секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия, и акад. Тодор Павлов, почетен председател на Българската академия на науките.

За Парламентарната група на Българската комунистическа партия: **Е. Стайков**

За Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз: **Н. Георгиев**

Председателстващ Светла Даскалова: Кой иска думата за изказване по току-що направеното предложение от парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Бюрото предлага гласуването да стане поотделно.

Има ли други предложения? — Няма.

Които са съгласни с направеното предложение за начина на гласуването, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Другарите народни представители, които са съгласни да бъде освободен от длъжност секретарят на Президиума на Народното събрание Апостол Колчев, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Другарите народни представители, които са съгласни да бъде освободен д-р Пенчо Костурков като член на Президиума на Народното събрание, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Народните представители, които са съгласни да бъде избран за секретар на Президиума на Народното събрание народният представител Минчо Минчев, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Народните представители, които са съгласни да бъде избран за член на Президиума на Народното събрание народ-

ният представител Боян Българанов, член на Политбюро на Българската комунистическа партия и секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Народните представители, които са съгласни да бъде избран за член на Президиума на Народното събрание народният представител акад. Тодор Павлов, почетен председател на Българската академия на науките, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля другарите, избрани в Президиума на Народното събрание, да заемат определените места. *(Избраните другари в Президиума на Народното събрание заемат местата си, посрещнати с ръкопляскания)*

Другарки и другари народни представители! Поради избора на Минчо Минчев за секретар на Президиума на Народното събрание налага се той да бъде освободен от длъжността главен прокурор на Народна република България. В този смисъл в Бюрото е постъпило предложение от парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз. Това изисква да се попълни дневният ред на сесията с една нова точка — освобождаване от длъжност на Минчо Минчев като главен прокурор на Народна република България, която Бюрото предлага да се разгледа още сега.

Народните представители, които са съгласни с предложението, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Пристъпваме към разглеждането на новата точка от дневния ред, а именно:

Предложение на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за освобождаване от длъжност главния прокурор на Народна република България Минчо Минчев.

Има думата народният представител Иван Драгоев да прочете предложението на парламентарните групи.

Иван Драгоев: *(От трибуната. Чете)*

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за освобождаване от длъжност главния прокурор на Народна република България

Другарки и другари народни представители! Народното събрание избира за секретар на Президиума на Народното

събрание др. Минчо Минчев. Поради това се налага той да бъде освободен от длъжността главен прокурор на Народна република България.

Във връзка с горното парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз предлагат Народното събрание на основание чл. 63 от Конституцията на Народна република България да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

Освобождава др. Минчо Минчев от длъжността главен прокурор на Народна република България

За Парламентарната група на Българската комунистическа партия: **Е. Стайков**

За Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз: **Н. Георгиев**“

Председателстващ Светла Даскалова: Кой иска думата да се изкаже по това предложение? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Другарите народни представители, които приемат предложението на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за освобождаването на др. Минчо Минчев от длъжността главен прокурор на Народна република България, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред, а именно:

Предложение на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за избор на подпредседател на Бюрото на Народното събрание.

Известно е на другарите народни представители, че подпредседателят на Бюрото на Народното събрание Петър Попзлатев почина. На негово място следва да бъде избран нов подпредседател.

Народният представител Христо Калайджиев ще прочете предложението от името на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз.

Христо Калайджиев: (От трибуната. Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за избиране подпредседател на Бюрото на Народното събрание

Другарки и другари народни представители! Както Ви е известно, на 20 април т. г. почина подпредседателят на Бюрото на Народното събрание Петър Попзлатев Ангелов.

За да се попълни съставът на Бюрото на Народното събрание, парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз предлагат Народното събрание въз основа на чл. 20 от Конституцията на Народна република България да вземе следното

РЕШЕНИЕ:

Избира народния представител д-р Пенчо Костурков за подпредседател на Бюрото на Народното събрание.

За Парламентарната група на Българската комунистическа партия: **Е. Стайков**

За Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз: **Н. Георгиев“**

Председателстващ Светла Даскалова: Има ли желаещи от другарите народни представители да се изкажат по направеното предложение от парламентарните групи? — Няма.

Пристъпваме към гласуване.

Другарите народни представители, които са съгласни за подпредседател на Бюрото на Народното събрание да бъде избран д-р Пенчо Костурков, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Моля др. д-р Пенчо Костурков да заеме мястото си в Бюрото на Народното събрание (*Д-р Пенчо Костурков заема мястото си, посрещнат с ръкопляскания*)

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане проектоправилника за вътрешния ред на Народното събрание.

(Прилага се текстът на проектоправилника, както е внесен:

П Р А В И Л Н И К

**за вътрешния ред на Народното събрание на Народна
република България**

ГЛАВА ПЪРВА

Общи положения

1. Народното събрание е върховен орган на държавната власт и единствен законодателен орган в Народна република България. В рамките на Конституцията то е носител на държавната власт във всичката ѝ пълнота.

2. Народното събрание извършва своята дейност въз основа на Конституцията и съобразно разпоредбите на този правилник.

В случаите, когато правилникът не урежда някои процедурни въпроси, Народното събрание взема специални решения.

ГЛАВА ВТОРА

**Конституиране на Народното събрание и избиране и отчитане
на висшите държавни органи**

3. Новоизбраното Народно събрание се свиква на първа сесия от Президиума на предишното Народно събрание най-късно в двумесечен срок от деня на изборите.

4. Първото заседание на новоизбраното Народно събрание се открива от най-възрастния народен представител.

Под негово председателство Народното събрание избира из своята среда Бюро в състав: председател и трима подпредседатели.

Бюрото встъпва в изпълнение на своите функции веднага след избора му.

5. Народното събрание избира из своята среда шест секретари.

6. На първата сесия Народното събрание избира и постоянни комисии.

7. На първата си сесия Народното събрание избира из своята среда Президиум на Народното събрание в състав: председател, двама подпредседатели, секретар и 15 члена.

В Президиума на Народното събрание не могат да бъдат избирани членове на правителството, заместник-министри, ръководители и заместник-ръководители на централните ведомства.

8. Президиумът на Народното събрание отговаря за цялата си дейност пред Народното събрание (чл. 34 от Конститу-

цията) и всяка година се отчита пред него. В отчетния доклад се включват и въпросите, свързани с надзора на Президиума над дейността на народните съвети и оказаната им помощ, както и с надзора над дейността на Главната прокуратура и на Върховния съд на Народната република.

9. На едно от първите заседания на първата сесия Народното събрание приема оставката на правителството. След това то избира председател на Министерския съвет и по негово предложение — останалите членове на правителството.

Членовете на правителството полагат предвидената в чл. 41 от Конституцията клетва.

В същата сесия Народното събрание разглежда и гласува програмната декларация на новото правителство.

10. В изпълнение на чл. 40, ал. II от Конституцията на Народна република България всяка година правителството дава отчет за работата си пред Народното събрание, което взема решение по него.

11. Народното събрание избира за срок от 5 години Върховния съд и главния прокурор на Народната република, които отговарят пред него. Разглеждането на ежегодните отчетни доклади за дейността на Главната прокуратура и на Върховния съд се възлага на Президиума на Народното събрание.

12. Народното събрание може по всяко време да сменява изброените в тази глава органи или отделни членове от техния състав.

ГЛАВА ТРЕТА

Бюро и секретари

13. Бюрото на Народното събрание:

а) организира сесиите и ръководи заседанията на Народното събрание;

б) наблюдава, подпомага и съгласува дейността на комисиите на Народното събрание;

в) разпределя законопроектите и другите въпроси, внесени в Народното събрание, за разглеждане от комисиите според тяхната компетентност;

г) поддържа връзки с парламентарните групи;

д) оказва помощ на народните представители при осъществяване на тяхната дейност и на връзката им с избирателите;

е) организира връзките между Народното събрание и парламенти на другите държави.

Пред парламентите на другите държави Народното събрание се представлява от председателя на Бюрото, а в негово отсъствие — от заместващия го подпредседател.

В периода между сесиите Бюрото на Народното събрание осъществява своята дейност съгласувано и в тясно сътрудничество с Президиума на Народното събрание.

14. Заседанията на Народното събрание се ръководят от председателя на Бюрото или от някой от подпредседателите.

Председателстващият заседанието:

- а) открива и закрива заседанието;
- б) съобщава на Народното събрание постъпилите за разглеждане законопроекти и предложения;
- в) ръководи разискванията;
- г) поставя на гласуване въпросите и обявява резултатите;
- д) дава надлежен ход на постъпилите в Народното събрание писма и съобщения;
- е) подписва решенията и другите актове, приети под негово председателство от Народното събрание.

15. Когато председателстващият иска да вземе участие в разискванията по някои въпроси, замества го друг член от Бюрото. В такъв случай той не може да заеме отново председателското място, преди да бъде гласуван и решен разискваният въпрос.

16. Бюрото се свиква на заседания от своя председател, който ръководи заседанията. За своята дейност то изработва годишен план. При подготовката на плана се вземат под внимание мненията на парламентарните групи и на постоянните комисии, както и техните планове. То решава въпросите колективно.

17. Секретарите на Народното събрание подпомагат Бюрото по време на сесиите на Народното събрание.

За всяко заседание Бюрото определя по двама секретари, които отбелязват отсъстващите народни представители, броят гласовете при гласуването, четат имената на народните представители при поименното гласуване, подписват стенографските дневници и текстовете на приетите от Народното събрание актове.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Комисии на Народното събрание

а. Общи правила

18. При конституирането си Народното събрание избира следните постоянни комисии:

- Комисия по проверка на изборите;
- Законодателна комисия;
- Комисия по народностопанския план и държавния бюджет;
- Комисия по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес;
- Комисия по селското и горското стопанство;
- Комисия по строителството, благоустройството и плановото изграждане на населените места;
- Комисия по транспорта и съобщенията;

Комисия по търговията;

Комисия по народното здраве, труда и социалните грижи;

Комисия по просветата и културата и

Комисия по външните работи.

Народното събрание може да избира и други постоянни и особени комисии във връзка с осъществяване на неговата дейност. Техните задачи се определят от Народното събрание при избирането им.

Комисиите са органи на Народното събрание. За своята дейност те отговарят и се отчитат пред него.

19. Броят на членовете на комисиите се определя от Народното събрание. При избора им то определя и техните ръководства — председателя, подпредседателите и секретаря на комисиите.

20. В постоянните комисии не могат да бъдат избирани народни представители, които са ръководители на министерства или на централни ведомства, контролирани от съответната постоянна комисия.

21. Работата на комисиите между сесиите се организира и ръководи от техните ръководства съгласувано с Президиума и Бюрото на Народното събрание.

Комисиите работят по възлагане от Народното събрание, по свой почин или по предложение на Президиума или Бюрото на Народното събрание. Те изработват свой годишен план в съгласие с Президиума и Бюрото на Народното събрание.

22. Постоянните комисии извършват следната работа:

а) подпомагат творчески законодателната работа на Народното събрание;

б) упражняват от името на Народното събрание системен контрол върху дейността на съответните министерства, ведомства и местни държавни органи и

в) съдействуват активно за изпълнението на приетите закони и други актове на Народното събрание.

Президиумът и Бюрото на Народното събрание определят министерствата, ведомствата и другите държавни органи, върху които отделните комисии упражняват наблюдение и контрол.

23. Постоянните комисии разглеждат постъпилите в Бюрото на Народното събрание законопроекти и проектодекларации и правят предложения по тях.

24. Постоянните комисии съгласувано с Президиума на Народното събрание могат да внасят за обсъждане в Министерския съвет предложения за налагащи се по тяхна преценка изменения, допълнения и отменявания на действащите закони или укази или за изработване на нови законопроекти.

По предложение на Президиума на Народното събрание комисиите разглеждат проектите за нормативни укази и дават заключение по тях.

25. Постоянните комисии могат да извършват проверки в министерствата, централните ведомства и местните държавни органи. Те могат да възлагат извършването на тези проверки и проучването на отделни въпроси на подкомисии или групи. В състава на подкомисиите и групите могат да се включват и народни представители, нечленове на съответната комисия, а така също и общественици, специалисти и длъжностни лица, които не са народни представители.

Постоянните комисии на свои заседания могат да изслушват във връзка с разглежданите от тях въпроси информации и обяснения от министрите и ръководителите на ведомствата по дейността на съответните министерства или ведомства.

Във връзка с упражнявания контрол постоянните комисии правят предложения до Народното събрание, а когато то не заседава, до Президиума на Народното събрание за мерките, които по тяхна преценка трябва да се вземат. В случай, че Президиумът на Народното събрание не възприеме предложенията от комисията мерки, тя може да отнесе въпроса за решаване в следващата сесия на Народното събрание.

Когато Народното събрание обсъжда дейността на отделните министерства или ведомства, постоянните комисии излизат със съдоклад.

26. Постоянните комисии съдействуват да се организира разясняването на законите, проверяват изпълнението на законите и решенията на Народното събрание в министерствата и ведомствата и в местните държавни органи.

27. В своята дейност постоянните комисии се опират на сътрудничеството на трудещите се и на техните обществени организации.

28. Постоянните комисии имат право да изискват от министерствата, ведомствата, учрежденията и длъжностните лица сведения и материали по законопроектите и писмени заключения по въпросите, разглеждани от тях, както и да призовават на заседанията си ръководители на министерствата и ведомствата и други техни представители, които са длъжни да се отзоват на отправената им покана.

Всички държавни органи, обществени и стопански организации и лица са длъжни да представят исканите от постоянните комисии документи и сведения.

б. Заседания на комисиите

29. Заседанията на комисиите се свикват от техните ръководства или по искане на 1/4 от членовете на съответната комисия. Заседанията на комисиите са законни, ако на тях присъствуват повече от половината от членовете им.

На заседанията на комисиите могат да присъствуват и народни представители, нечленове на комисиите, с право на съвестелен глас.

30. При разглеждане на законопроектите вносителите са длъжни да присъствуват на заседанията на съответните комисии и да дават необходимите разяснения по тях.

31. При разглеждането на въпросите постоянните комисии могат да привличат: представители на държавните органи и научни и културни дейци, рационализатори, техници и други челни работници от стопанския и културния живот.

32. Заседанията на постоянните комисии се ръководят от техните председатели, а в тяхно отсъствие от подпредседателите.

33. По всяка точка от дневния ред ръководството на комисията определя предварително докладчик, който докладва по съответната точка пред комисията, а становището ѝ — в заседанието на Народното събрание. Когато въпросът е разгледан от няколко комисии, становището им се докладва от общ докладчик.

34. Предложения по разглеждания въпрос могат да правят членовете на постоянната комисия, присъстващите народни представители със съвещателен глас и поканените специалисти.

35. В гласуването участвуват само членовете на постоянната комисия. Комисията взема решенията си с обикновено мнозинство при явно гласуване.

36. Гласуването на предложенията става по ред, определен от председателя. При определяне на реда той се ръководи от следното правило: най-напред се гласува предложението, което отрича текста или предлага заличаването му, а останалите предложения — съобразно степента на отдалечеността им от първоначалния текст.

37. За заседанията на постоянните комисии се води пълен стенографски протокол.

38. За заседанията и дейността на постоянните комисии могат да се правят публикации в ежедневната преса, като се съобщават и въпросите, с които те са се занимавали или ще се занимават.

в. Правила за работа на отделните комисии

39. Комисията по проверка на изборите проверява законосъобразността и редовността на избора за всеки народен представител и докладва за резултатите пред Народното събрание най-късно в тримесечен срок от деня на избора ѝ. При осъществяването на своята дейност комисията може да прави анкети.

При частични избори комисията докладва на Народното събрание за редовността и законосъобразността им най-късно на първата сесия след избора.

40. Законодателната комисия разглежда предварително всички законопроекти и може да прави предложения за евентуалните им изменения и допълнения пред Народното събрание. Тя е особено задължена да съобрази законопроекта с Конституцията и с правната система и да формулира текстовете на законопроекта по възможния най-съвършен начин.

Законодателната комисия сама или съвместно с друга комисия може да прави предложения до Бюрото и Президиума на Народното събрание да бъдат отпечатани по съответния начин законопроектите за всенародно обсъждане или за обществено обсъждане от специалисти.

41. Комисията по народностопанския план и държавния бюджет разглежда законопроектите за държавните народностопански планове и за ежегодните бюджети на държавата и прави предложения по тях пред Народното събрание съгласувано с другите постоянни комисии. Последните разглеждат проектите за плана и бюджета в частта им, съответстваща на отрасъла, с който те се занимават.

42. Министерският съвет и ръководителите на министерствата и ведомствата могат да поискат от комисиите чрез Президиума на Народното събрание предварително мнение по въпросите, свързани с проектите за народностопанския план или държавния бюджет, както и по законопроекти, които се отнасят до друга материя, преди да се приемат от Министерския съвет.

43. Комисията по външните работи най-малко два пъти в годината изслушва информации по международното положение от министъра на външните работи. Тя обсъжда предварително внесените за разглеждане от Народното събрание актуални въпроси по външната политика и взема отношение по тях.

44. Президиумът на Народното събрание може да поиска заключение от Законодателната комисия, от Комисията по външните работи, а при нужда и от другите комисии, преди да се произнесе по ратифицирането и денонсирането на международни договори и конвенции.

45. Законопроектите, които уреждат въпроси, попадащи в областта на няколко комисии, се разглеждат обикновено на съвместни заседания на съответните комисии. Това не ограничава възможността на комисиите да разглеждат законопроектите и на отделни заседания.

46. Предложенията по законопроектите се правят от името на Законодателната комисия и на постоянната комисия, в обсега на която попада законопроектът.

47. Разногласията в становищата на отделните комисии по законопроектите се отстраняват със съдействието на Бюрото на Народното събрание. Ако и тогава не се постигне съгласуваност, различията се докладват пред Народното събрание.

ГЛАВА ПЕТА

Сесии и заседания

а. Сесии

48. Сесията е основна организационна форма за работа на Народното събрание.

Народното събрание се свиква на сесии от Президиума на Народното събрание най-малко два пъти през годината — едната през първото, а другата през второто полугодие.

Народното събрание може да се свика на сесия и по искане на не по-малко от една пета от общия брой на народните представители.

49. На първата сесия на Народното събрание, веднага след избора на Бюро и секретари, народните представители полагат предвидената в чл. 21 от Конституцията клетва. Председателят на Бюрото прочита текста на клетвата, а народните представители подписват клетвения лист. По същия начин се полага клетва и при частичен избор за народен представител.

Президиумът на предшестващото Народно събрание внася за утвърждаване от новоизбраното Народно събрание преди избирането на нов Президиум подлежащите на утвърждаване укази, които той е издал след последната сесия на предшестващото Народно събрание.

50. Законите за годишните държавни народностопански планове и за държавните бюджети се приемат от Народното събрание не по-късно от края на годината, предшестваща годината, за която се отнасят.

Президиумът на Народното събрание внася за утвърждаване от Народното събрание на следващата му сесия всички подлежащи на утвърждаване укази, издадени след предшестващата сесия.

Нормативните укази се утвърждават с отделен закон, а останалите — с решение.

51. На първото заседание на всяка сесия, след като се съобщят постъпилите законопроекти, проекторешения, проектодекларации и запитвания, Народното събрание по предложение на Бюрото определя дневния ред на цялата сесия, който може да бъде допълван или изменяван през време на сесията.

Законопроектите за държавните народностопански планове и за бюджета на държавата се включват в дневния ред на сесията, ако са постъпили най-малко 20 дни преди сесията, а останалите законопроекти не по-късно от 15 дни.

Законопроектите се раздават или изпращат на народните представители най-късно 7 дни преди деня на заседанието за разглеждането им.

Законопроектите, които не са постъпили своевременно в Бюрото и не са раздадени на народните представители в предвидените срокове, не се включват в дневния ред на сесията. Изключение се допуска само в особено бързи случаи, и то въз основа на мотивирано предложение на Бюрото на Народното събрание.

52. Законопроектите, проекторешенията и проектодекларациите, внесени от правителството или от народните представители, се отправят до председателя на Бюрото на Народното събрание. Още при постъпването им Бюрото на Народното събрание определя от кои комисии те да бъдат разгледани преди внасянето им в Народното събрание. Законопроектите се предават за разглеждане на постоянните комисии само когато те са придружени с подробни мотиви, съдържащи данни и за финансовите разходи и икономическите последици от приложението им.

Предложенията на комисиите се отпечатват и предоставят на разположение на народните представители най-малко един ден преди заседанието на Народното събрание.

Бюрото на Народното събрание съобщава на правителството и на съответните министри законопроектите, проекторешенията и проектодекларациите, внесени от народните представители.

Бюрото на Народното събрание уведомява своевременно бюрата на парламентарните групи и председателите на постоянните комисии на Народното събрание за постъпилите законопроекти, проекторешения и проектодекларации.

б. Заседания

53. Заседанията на Народното събрание са публични, освен когато то реши, че важни държавни интереси налагат заседанието да бъде при закрити врата. Разискванията и гласуването на предложението за заседаване при закрити врата се провежда също така при закрити врата.

Посетителите на Народното събрание, допуснати по установения за това ред, слушат заседанието му от галерията и ложите. Те не могат да изразяват одобрение или неодобрение към разискванията в залата.

Представителите на печата се допускат в определени за тях места.

Поканите за дипломатическите ложи се раздават от Министерството на външните работи.

54. Заседанията на Народното събрание са законни, ако присъствуват повече от половината народни представители, а при разглеждането на въпроси за изменение на Конституцията или за приемане на нова Конституция — повече от две трети.

За редовното посещение на заседанията народните представители се разписват в присъствена книга.

При откриване на заседанието председателстващият съобщава броя на присъстващите народни представители.

На заседанието имат право да присъствуват и членовете на правителството, които не са народни представители; те се ползват с всички права на останалите членове на правителството без правото да гласуват.

55. Когато някой от народните представители оспори действие на председателстващия по ръководенето на заседанието и направи предложение за отменяването му, Събранието може да го отмени.

56. Разглеждането на включените в дневния ред на Народното събрание законопроекти започва с доклад от името на вносителя, след което се изнася съдоклад от съответните постоянни комисии, с който се съобщава становището им и се обосновават предложенията им за евентуалните изменения и допълнения в проекта.

57. След доклада на вносителя и съдокладите се пристъпва към разискване на предложения законопроект. Председателят дава думата на народните представители по реда, по който са се записали. Този ред може да се измени само със съгласие на записаните оратори.

Председателят, подпредседателите, секретарят и членовете на Президиума на Народното събрание, председателят, заместник-председателите и членовете на Министерския съвет имат право да вземат думата извън реда на записалите се оратори.

На народен представител, който има да направи предложение или бележка по процедурен въпрос, се дава думата незабавно.

Също така думата се дава с пререждане на народен представител за лични обяснения непосредствено след оратора, който го е засегнал и е предизвикал тия обяснения.

58. Ако един народен представител вземе думата втори път по една и съща точка от дневния ред, той може да говори не повече от 15 минути. Лицата по ал. II на предходния член, както и вносителят и докладчикът на комисията могат да вземат думата повече от един път без ограничение на време.

59. Народните представители могат да се изказват без ограничение на време и да правят нови предложения за изменения и допълнения.

Народното събрание обаче може да определи време за изказване на народен представител по отделни точки от дневния ред.

60. Председателят не може да прекъсва народния представител, комуто е дал думата. Изключение се прави, когато народният представител си служи с лични нападки или обиди или когато той свършено се е отклонил от разисквания въпрос.

В тези случаи председателят напомня на народния представител да спазва подобаващ език и да се придържа към разисквания въпрос.

61. Председателят не може да лиши народен представител от дадената му дума освен в следните случаи:

а) когато Народното събрание е определило време за изказване и това време е изтекло и председателят е напомнил на оратора вече веднъж за това;

б) когато след двукратно напомняне по предходния член народният представител не се съобрази с неговите указания.

Решението на председателя не може да се оспорва от оратора. Ако последният не се подчини, той може да бъде отстранен от заседанието. Ако друг народен представител предложи да се отмени решението на председателя, необходимо е мнозинство повече от половината от всички народни представители.

62. Когато при разискванията се направят предложения за изменения и допълнения на законопроекта, по решение на Народното събрание той може да се върне за ново разглеждане от постоянните комисии, които докладват своето становище на следващото заседание на Народното събрание по предложенията на народните представители.

С решение на Народното събрание комисията може да бъде задължена да вземе отношение по поставения въпрос още на същото заседание.

63. Когато по законопроекта са направени предложения за изменение или допълнение било от постоянните комисии, било от отделни народни представители, преди гласуването на законопроекта се дава думата на вносителю, за да вземе отношение по тях.

64. Внесените законопроекти, проекторешения и проектодекларации могат със съгласието на Народното събрание да бъдат оттеглени от вносителите до момента на гласуването им.

65. След приключване на разискванията председателстващият обявява, че пристъпва към гласуване. След това думата може да се даде само за процедурни предложения.

в. Гласуване

66. Народното събрание взема решения с обикновено мнозинство — повече от половината от присъстващите народни представители. При равногласие се счита, че предложението е отхвърлено.

Квалифицирано мнозинство повече от половината от всички народни представители се изисква в следните случаи:

а) при избор на Президиум на Народното събрание;

б) при откриване на нови министерства, закриване, сливане или преименуване на съществуващите;

- в) при отзоваване на народен представител;
- г) при даване разрешение за задържане на народен представител;
- д) при оспорване решението на председателя по водене на заседанието.

С мнозинство $\frac{2}{3}$ от всички народни представители се взема решение за изменение или приемане на нова Конституция.

67. Гласуването в Народното събрание е явно.

68. Народното събрание гласува поотделно всяко направено предложение от народен представител и от комисиите по реда, указан в следващите членове (69 и 70). Това правило не се прилага за поправките на комисиите, с които вносителят се е съгласил; тези поправки се гласуват заедно с внесенния първоначален текст.

69. Процедурните предложения се гласуват преди предложенията по същество на разисквания въпрос по следния ред:

- а) предложение за ограничаване времето за изказване по дадена точка от дневния ред;

- б) предложение за ново разглеждане от постоянната комисия на известни въпроси, като постоянната комисия бъде задължена да докладва становището си на същото или на следващото заседание;

- в) предложение за прекратяване на разискванията.

70. Предложените в заседанието на Народното събрание поправки от отделни членове на комисията, които не са били приети от комисията, както и направените предложения от народни представители направо в заседанието на Народното събрание се гласуват отделно преди законопроектите, по реда на постъпването им. Ако обаче с някоя от тези поправки се предлага заличаването на даден текст, то тя се гласува преди другите. Когато по един и същ член или текст се приеме една от поправките, изключва се гласуването на другите поправки, които са в противен смисъл. При цялостното гласуване на законопроекта, декларацията или решението текстът се гласува съобразно приетите поправки.

71. Законопроектите се гласуват член по член. По решение на Народното събрание законопроектът може да бъде гласуван по глави или изцяло. Това изключение не се отнася до законопроекта за държавния народностопански план и законопроекта за държавния бюджет.

72. Окончателните текстове се четат от докладчика на съответната комисия.

73. Резултатите от гласуването се обявяват от председателстващия.

г. Особени правила за декларациите и решенията

74. Проекторешенията и проектодекларациите се разглеждат и гласуват по начина, установен за законопроектите, без да бъдат предварително обсъждани и да вземат по тях отношение постоянните комисии.

Комисията по външните работи е длъжна да вземе становище при приемането на проектодекларациите по въпросите на външната политика.

д. Дневници

75. За заседанията на Народното събрание се води стенографски дневник. Той се изработва от парламентарни стенографи под надзора на председателстващия и съответния секретар, които го подписват.

Стенографският дневник на всяка сесия отразява пълно заседанията на Народното събрание така, както те протичат.

В дневника се включват законопроектите и другите актове, както и мотивите към тях, макар и да не се четат.

76. Стенографският дневник за всяко заседание се изработва в деня на заседанието или най-късно на следния ден.

В този срок народните представители могат да преглеждат речите си и да правят стилистични поправки. Възникналите спорове се решават от председателстващия заседанието и съответните секретари.

Поправките на фактически грешки в приетите закони, решения и декларации се извършват по нареждане на председателстващия заседанието до подписването на дневника.

ГЛАВА ШЕСТА

Питания и запитвания

77. Питанията от народните представители могат да се отправят през време на сесията на Народното събрание и в периода между сесиите само писмено.

Председателят на Бюрото уведомява незабавно Народното събрание и правителството или отделни министри за съдържанието на постъпилите питання при започване на заседанието, а в периода между сесиите — правителството и неговите членове.

На питаннята се отговаря в същото или в едно от следващите заседания устно или писмено, а на тези, постъпили в периода между сесиите — на следващата сесия.

Народното събрание може да реши в началото на всяко заседание да се отдели специално време за устни питання и отговори.

Народното събрание може да задължи този, до когото е отправено питането, да даде пред него лично отговора.

78. Запитванията до правителството и отделните негови членове се отправят чрез Бюрото на Народното събрание писмено. Последното ги съобщава на Народното събрание, което ги включва в дневния ред.

В деня, определен за разискване на запитването, запитващият може да го развие и устно. След отговора на запитания освен запитващият по него могат да се изкажат и други народни представители.

Разискванията се приключват с гласуване на решение по въпроса, поставен в запитването.

ГЛАВА СЕДМА

Права и задължения на народния представител

79. Основно право и задължение на народния представител е да участва в заседанията на Народното събрание, да се изказва и прави предложения по въпросите, поставени на разглеждане в дневния ред, и да гласува.

Народният представител не може да бъде държан отговорен за изказванията и гласуванията си в Народното събрание.

80. Народният представител има право да бъде избран във всички органи на Народното събрание и да участва с право на съвещателен глас в заседанията на комисиите, на които не е член.

Народните представители, членове на комисиите, които не са съгласни с решенията на съответната комисия, имат право да защитят своите становища или предложения в заседанието на Народното събрание.

81. Народните представители имат право да отправят питаня и запитвания до правителството и отделни негови членове.

82. Народните представители имат право на законодателна инициатива и право да искат свикването на Народното събрание на сесия съобразно членове 19 и 23 от Конституцията.

83. Народните представители получават платен отпуск от мястото, където работят, по време на сесиите на Народното събрание, а членовете на комисиите и по време на заседанията на комисиите.

84. Народните представители имат право да посещават по всяко време централните и местните държавни учреждения, предприятия и организации и да искат от тях сведения по въпросите, които ги интересуват като народни представители.

85. Народните представители имат право да участвуват в заседанията на народните съвети и на техните органи, да се

изказват и да правят препоръки за подобряване на тяхната дейност.

86. Народният представител е длъжен да посещава редовно заседанията на Народното събрание и на комисиите на Народното събрание, за член на които е избран. По основателни причини и с предварително разрешение от председателя на Бюрото на Народното събрание или от председателя на съответната комисия на народния представител може да се разреши да отсъства.

87. Народният представител е длъжен да поддържа тесни връзки с избирателите от своя избирателен район, да приема техните поръчения и предложения и да се грижи за изпълнението им в течение на целия свой мандат.

Народният представител провежда в своя избирателен район най-малко две събрания в годината, на които разяснява решенията на Народното събрание и важните държавни и правителствени задачи и актове — народностопанския план за текущата година, бюджета на държавата и др.

Народният представител е длъжен да се отчита ежегодно пред своите избиратели.

88. Съгласно чл. 29 от Конституцията народният представител се ползува с депутатска неприкосновеност от деня на избирането му до деня на прекратяване на мандата му. Той не може да бъде задържан и срещу него не може да бъде возбуждено наказателно преследване, освен ако е извършил тежко престъпление, и то със съгласието на Народното събрание, а ако то не заседава — със съгласието на Президиума на Народното събрание. Искането за задържане и наказателно преследване се прави от главния прокурор на Народната република.

Когато Народното събрание заседава, искането се внася за разглеждане от сесията незабавно, като се възлага на Комисията по проверка на изборите да проучи събраните доказателства и да изрази мнение, дали извършеното престъпление е тежко и следва ли Народното събрание да даде съгласието си за задържането и съденето на народния представител. Комисията внася проекторешение на следващото заседание на Народното събрание, което решава въпроса.

Когато Народното събрание не заседава, главният прокурор на НРБ отправя искането си до Президиума на Народното събрание, който действа съгласно своя Правилник за вътрешния ред.

В случаите на заварено тежко престъпление народният представител се задържа, а главният прокурор известява незабавно Президиума на Народното събрание. Когато Народното събрание е в сесия, Президиумът внася въпроса за решаване от Събранието. Ако Народното събрание не заседава, Президиумът избира комисия да разгледа случая и по неин до-

клад взема решение по въпроса. Ако Президиумът на Народното събрание счита, че няма основание за задържането на народния представител, той нарежда същият да бъде освободен незабавно.

89. Народен представител, който не оправдае доверието на избирателите си или измени грубо на идеите и програмата, в името на които е избран, може по предложение на централното ръководство на организацията, която е поставила неговата кандидатура, да бъде отзован.

Предложението за отзоваване се прави пред Бюрото на Народното събрание и се включва в дневния ред на едно от заседанията на Народното събрание.

Комисията по проверка на изборите проучва направеното предложение и основанията за отзоваването и изготвя мотивиран доклад. С решение, взето с мнозинство повече от половината от всички народни представители, Народното събрание се произнася по предложението за отзоваване.

90. За да бъдат улеснени в осъществяването на своите права и в изпълнението на задълженията си, народните представители имат право на месечно възнаграждение в размер, определен с държавния бюджет.

Народният представител има право на безплатно пътуване по превозните средства на държавния железопътен, автомобилен, воден и въздушен транспорт.

Народният представител получава безплатно по един екземпляр от „Известия на Президиума на Народното събрание“ и по един екземпляр от Стенографските дневници за заседанията на Народното събрание.

ГЛАВА ОСМА

Международни връзки

91. По важни въпроси на външната политика Народното събрание може да излезе с възвание (обръщение, апел) до парламентите на другите държави или до някои от тях.

Инициативата за издаване на възвание може да изхожда от Президиума или Бюрото на Народното събрание, от Комисията по външните работи, от правителството, както и от отделни народни представители.

92. Когато се получи възвание (обръщение, апел) от парламент на друга държава, в съвместно заседание Президиумът на Народното събрание, Бюрото на Народното събрание и Комисията по външните работи определят реда, по който ще бъде разгледано то и как ще се отговори — с решение или декларация на Народното събрание, с решение на съвместно заседание на изброените органи или по друг начин.

Когато на възванието се отговаря от Народното събрание, Комисията по външните работи изготвя проект и го внася за приемане в предстоящата сесия.

93. Бюрото на Народното събрание ръководи работата на парламентарните делегации. То получава и отговаря на писмените предложения за междупарламентарните посещения. Съставът на делегациите се определя от Народното събрание, а когато то не заседава — от Президиума и Бюрото на Народното събрание.

Парламентарните делегации дават отчет пред Народното събрание в първата сесия след посещението им. По този отчет Народното събрание се произнася с решение.

94. Бюрото и Президиумът на Народното събрание съдействуват на недържавните международни организации на народните представители (българската група на Интерпарламентарния съюз, двустранни и многостранни комитети и дружества на парламентите в другите страни). Тези организации работят съобразно своите устави.

ГЛАВА ДЕВЕТА

Заключителни постановления

95. Бюрата на парламентарните групи съобщават на Бюрото на Народното събрание състава си и последвалите промени в него.

96. Народното събрание се обслужва от апарата на Президиума на Народното събрание.

97. Този правилник влиза в сила от деня на приемането му от Народното събрание, обнародва се в „Известия на Президиума на Народното събрание“ и действа до отменяването и заменяването му с нов правилник.)

От името на Комисията за изработване Правилник за вътрешния ред на Народното събрание ще изнесе доклад председателят на комисията др. Фердинанд Козовски.

Фердинанд Козовски: Другарки и другари народни представители! В изпълнение на възложената ѝ задача избраната от Народното събрание на 15 март т. г. комисия внася за обсъждане и приемане изработения от нея проект за Правилник за вътрешния ред на Народното събрание.

Разбира се, че приемането на Правилника за вътрешния ред на Народното събрание се явява не само акт на едно конституционно задължение на Народното събрание, правилникът представлява важен държавен документ, с който се определят редът и начинът, по който Народното събрание осъществява своите функции като върховен орган на държавната власт в републиката.

Изхождайки от неговото голямо значение, комисията се постара да изработи и представи на Народното събрание проект за Правилник за вътрешния ред на Народното събрание, в който сравнително пълно и подробно са разработени в рамките на Конституцията правила за регулиране на вътрешните отношения във връзка с дейността на Народното събрание и неговите органи, задачите на последните, техните взаимоотношения и пр. в съгласие с възприетата след Априлския пленум на ЦК на БКП линия за разширяване и развитие на социалистическата демокрация и за издигане ролята и авторитета на Народното събрание в живота на нашата държава.

През времето на господството на култа към личността на Вълко Червенков и вследствие на свързаните с него порочни методи в областта на държавното управление ролята и значението на Народното събрание като върховен орган на държавната власт в републиката бяха, както е вече известно, значително принизени. Прекаленият централизъм водеше до решаването на важни държавни въпроси по пътя на прякото администриране, а не чрез тяхното широко обсъждане и законодателно уреждане.

Септемврийският пленум на ЦК на БКП от 1956 г. осъди тази порочна практика и подчерта едновременно с това необходимостта да се повишава ролята и значението на Народното събрание като най-висш орган на държавната власт и единствен законодателен орган в страната и още, че не бива повече да продължава практиката важни въпроси да се решават с укази от Президиума на Народното събрание. Подчертано бе също, че Народното събрание трябва да се свиква по-често на сесии, че е необходимо да се укрепят и активизират неговите комисии и че Народното събрание трябва да изслушва и обсъжда по-често отчети за работата на Министерския съвет и на отделните министри. Тези именно основни насоки за подобряване дейността на Народното събрание в духа на принципа за по-нататъшното разширяване и развитие на социалистическата демокрация намериха място, както се знае, и в решенията на Седмия конгрес на Българската комунистическа партия.

В резултат на тези решения и на борбата на партията за премахване вредните последици от господството на култа към личността, сковаността, парализа в работата на Народното събрание до голяма степен бяха преодолени, неговата законодателна дейност се разшири. Третото Народно събрание прие например два пъти повече закони от Второто Народно събрание.

Последователите на методите на култа към личността от рода на Югов и Чанков, възползувайки се от високите постове, които заемаха в държавното управление, на практика пре-

чеха за довеждане докрай на тези решения и преди всичко за осъществяването на контролните функции на Народното събрание. Затова с право Осмият конгрес на Българската комунистическа партия отдели особено място на въпросите, свързани с Народното събрание и неговото място в държавата, за да им даде категорично политическо разрешение. В резолюцията на Осмия конгрес, след като се определя главната насока за развитието на нашия народнодемократичен политически строй в следните две десетилетия и се изтъква необходимостта за все по-широкото демократизиране на нашия държавен и обществен живот и привличането на най-широките слоеве на трудещите се в управлението на страната, се казва: „С оглед да се разширява още повече социалистическата демокрация необходимо е да се повишава ролята на Народното събрание, като се подобряват формите и съдържанието на неговата дейност, както и на дейността на неговия Президиум, за да съответствуват те напълно на тяхното положение на върховни държавни органи в нашата страна.“

Другарки и другари народни представители! Внесенният проектоправилник за вътрешния ред на Народното събрание е съобразен с партийните решения след Априлския пленум и с решенията на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия. При изработването му членовете на избраната от Народното събрание комисия са изхождали от разбирането, че повишаването ролята и значението на Народното събрание въз основа на действащата Конституция само по себе си е най-съществената предпоставка за демократизирането и усъвършенствуването на нашия обществен и държавен строй. Внесенният проектоправилник по мнение на комисията представлява добра основа за активизиране дейността на Народното събрание и на неговите органи в съгласие с установената политическа линия.

Във връзка с изработването на проекта бяха изучени и използвани множество материали за работата на Върховния съвет на СССР и върховните съвети на редица съветски републики. Използувани бяха и правилниците за вътрешния ред на парламентите в почти всички социалистически страни. Като солидна основа при изработването на проектоправилника послужи Правилникът за вътрешния ред на Третото Народно събрание, както и Правилникът за вътрешния ред на Великото Народно събрание, изработен под прякото ръководство и съдействието на Васил Коларов. Използувана бе нашироко и утвърдената у нас положителна парламентарна практика. При изработването на проекта взеха дейно участие и оказаха ценна помощ на комисията наши научни работници.

По обем проектоправилникът е сравнително по-голям от правилниците за вътрешния ред на Първото, Второто и Третото Народно събрание. Материята в него е систематизирана

и разпределена в девет глави. Аз ще се спра на по-характерните моменти, регламентирани в проектоправилника.

В първата глава се съдържат общи уводни положения. След като се подчертава върховенството на Народното събрание, определя се, че то осъществява установените за него в Конституцията функции по реда, предвиден в правилника, а когато правилникът не урежда някои процедурни въпроси, Народното събрание взема специално решение.

Втората глава урежда въпросите във връзка с конституирането на Народното събрание — свикването на новоизбраното Народно събрание на първа сесия, избора на бюро, секретари и постоянни комисии в съгласие с досегашната наша практика. В тази глава са уредени въпросите във връзка с избирането на висшите държавни органи — Президиум на Народното събрание, правителство, главен прокурор и Върховен съд на републиката, както и въпросите във връзка с тяхното отчитане. Характерно е, че с чл. 8 на проекта се предвижда Президиумът на Народното събрание да се отчита всяка година пред Народното събрание. Това положение се основава на залегналия в Конституцията принцип на демократическия централизъм и на изричната разпоредба на чл. 34 от Конституцията, съгласно която Президиумът отговаря пред Народното събрание за цялата си дейност. В отчетния доклад, който Президиумът ще дава, проектът изисква да се включат и въпросите, свързани с надзора на Президиума над дейността на народните съвети и оказаната им помощ, както и с надзора над дейността на главния прокурор и на Върховния съд на Народната република. С чл. 11 на проекта на Президиума се възлага разглеждането на ежегодните отчетни доклади за дейността на Главната прокуратура и на Върховния съд, без да се ограничава възможността на Народното събрание да изисква този отчет да стане пряко пред него.

Ново положение в проекта е изискването Народното събрание да разглежда програмната декларация на новото правителство и да взема отношение по нея. Може да се каже, че правилото на чл. 9 от проекта, преди още да бъде прието, практически бе приложено на вчерашното заседание на Народното събрание, на което бе изложена и обсъдена програмната проектодекларация и бяха одобрени основните насоки на вътрешната и външната политика на новото правителство, възглавявано от др. Тодор Живков.

Проектът възпроизвежда правилото на чл. 40 от Конституцията за отчитане правителството пред Народното събрание, като определя, че отчетът трябва да става ежегодно. И това, което е особено характерно — че Народното събрание взема отношение по него.

В глава трета са уредени сравнително по-пълно и по-преследено в систематическо отношение въпросите във връзка с функ-

циите на Бюрото на Народното събрание, на председателстващите заседанията на Народното събрание и на секретарите на Народното събрание.

Глава четвърта е особена важна. В нея в съответствие с новите изисквания за засилване мястото и ролята на постоянните комисии при Народното събрание и за превръщането им в инициативни органи са разработени задачите на постоянните комисии и начините, по които те ги изпълняват. Указано, е, че постоянните комисии имат за основна задача да подпомагат Народното събрание в неговата законодателна работа, да упражняват системен контрол върху дейността на министерствата, ведомствата и местните държавни органи, както и да съдействуват активно за изпълнението на приетите от Народното събрание закони и други решения. Работата на комисиите между сесиите ще се извършва по план и ще се насочва от техните ръководства съгласувано с Президиума на Народното събрание и Бюрото на Народното събрание. Въпросите във връзка с дейността на постоянните комисии, уредени в тази глава, имат за основа и представляват доработка на решението на Народното събрание, взето на първата му сесия във връзка с образуването на постоянните комисии.

Проектоправилникът предвижда възможност Министерският съвет, както и отделните министерства и ведомства да искат от постоянните комисии мнение по проектите за държавните народностопански планове и държавните бюджети, както и по други законопроекти, преди да се приемат от Министерския съвет. На самите комисии се предоставя възможност да правят чрез Президиума на Народното събрание предложения за изменение и допълнение на действащите закони или за изработване на нови законопроекти. Нов момент е разпоредбата, съгласно която Президиумът на Народното събрание може да поиска мнение от постоянните комисии по отделни проекти за нормативни укази и за ратифициране на международни договори, преди те да се приемат от него. Във връзка с осъществяването на контролните функции на Народното събрание с проекта се предоставя право на постоянните комисии да изслушват доклади от министрите и ръководителите на централните ведомства за дейността на съответните министерства и ведомства; да излизат със съдоклади, когато Народното събрание обсъжда дейността на отделни министерства или ведомства, както и да извършват проверки на място и да правят предложения за мерките, които трябва да се вземат за подобряване работата на проверяваните от тях министерства и ведомства.

С разработените в проектоправилника задачи на постоянните комисии както в областта на законодателстването, така и в областта на контролната им дейност на Народното събрание се осигурява действително широка възможност да ре-

шава и да контролира изпълнението на задачите в различните области на социалистическото строителство.

Като подчертава, че постоянните комисии в своята дейност трябва да се опират на трудещите се и на техните обществени организации, проектоправилникът предвижда при осъществяването на своите задачи постоянните комисии да привличат представители на държавните органи и научни и културни дейци, рационализатори, техници и други челни работници от стопанския и културния живот.

В глава пета, озаглавена „Сесии и заседания“, подробно и пълно са уредени въпросите за работата на Народното събрание по време на сесиите, как протичат заседанията, редът, по който се разглеждат законопроектите и другите въпроси в Народното събрание, начинът на гласуването и пр. Заслужава да се подчертаят демократичните правила на членове 59, 60 и 61 на проекта относно разискванията в Народното събрание. Заслужава също така да се отбележи, че в доразработка на изменението на чл. 19 от Конституцията, за да се осигури нормална и ритмична работа на Народното събрание, правилникът предвижда всяко полугодие да има поне по една сесия на Народното събрание.

Въпросите за питанията и запитванията са разработени в глава шеста, без съществени различия от досегашната им уредба. Новото е, че с чл. 77, ал. IV от проекта се предвижда възможност Народното събрание да реши в началото на всяко заседание да се отдели специално време за устни питання и отговори.

В глава седма, която е нова, са събрани и систематично подредени правата и задълженията на народния представител. Това ще улесни народните представители в тяхната дейност при изпълнение на възложените им задачи.

Нова е и глава осма, озаглавена „Международни връзки“. С нея на основата на досегашната практика и в съгласие с тенденцията за разширяване на международното общуване на парламентите в борбата им за мир и за осъществяването на принципите на мирното съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй са разработени въпросите във връзка с различни инициативи в междупарламентарния живот — възвания, апели, посещения на парламентарни делегации и пр.

Последната глава съдържа някои заключителни разпоредби. В нея се предвижда правилникът да влезе в сила от деня на приемането му и да действа до отменяването и заменяването му с нов правилник. Комисията смята за необходимо да обърне внимание на Народното събрание върху този текст, тъй като на нея беше възложена задача да изработи проект за Правилник за вътрешния ред на Четвъртото Народно събрание. Комисията обаче, като има предвид,

че практиката всяко Народно събрание да си изготвя отделен правилник, крие редица неудобства, счете за по-целесъобразно да предложи на Народното събрание проект за постоянен правилник, който да бъде изменян и допълван или отменян съобразно конкретните нужди, които биха се открили. Това, разбира се, не означава и не отнема възможността на следващите Народни събрания да дадат на въпроса друго разрешение.

Другарки и другари народни представители! Комисията счита, че предлаганият проект представлява значителна крачка напред по пътя на развитието и усъвършенствването на нашата социалистическа демокрация и че неговото приемане ще спомогне за улесняване на бъдещата творческа и резултатна дейност на Народното събрание, поради което ви моля да го обсъдите и приемете. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Давам думата за изказване по проектоправилника за вътрешния ред на Народното събрание на подпредседателя на Президиума на Народното събрание др. Николай Георгиев.

Николай Георгиев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Генералната перспектива за развитието на страната ни до 1980 г., одобрена от народа и приета от Осмия конгрес на Българската комунистическа партия, вече влезе в ума и в сърцата на всички трудещи се в нашата страна. Няма български патриот, който да не ляга и да не става със задачите, които са залегнали в тази величествена перспектива. В осъществяването на тези задачи всеки патриот на страната ни, на нашето социалистическо дело, вижда въплъщението на своите най-съкровени идеали и мечти — своето лично благополучие, благополучието на целия наш народ, всестранный и бурен разцвет на България.

Сега наше върховно задължение е да способствуваме за успешното провеждане на набеязаните в перспективния план мероприятия. Ако успеем по всички показатели да изпълним плана, това ще бъде крупна победа в нашата борба за мир, щастие и прогрес. Ако пък това изпълнение извършим предсрочно, за по-къси срокове, тази наша победа ще бъде бляскава.

Ние, целият наш народ, родината ни, сме жизнено заинтересувани да постигнем бляскава победа.

Главният фактор за такава победа — мъдро и компетентно ръководство, е налице. Това е Българската комунистическа партия със своя дългогодишен опит, със свои ясно очертани, възприети и одобрени от народа политически позиции, със своите прекрасни кадри, така монолитно единна, каквато се представи на своя исторически Осми конгрес.

8 Стенографски дневници

Що се касае обаче за отговорността за самото изпълнение на задачите, свързани с осъществяване на нашия перспективен план, пред партията, пред народа, пред цялата наша и международна общественост и пред историята тя лежи преди всичко и главно върху тия, които са натоварени с непосредственото изпълнение на тези задачи — органите на държавната власт.

Върховен орган на държавната власт е Народното събрание. То е единствен законодателен орган на Народната република България. В рамките на Конституцията той е носител на държавната власт във всичката ѝ пълнота. Положението на Народното събрание като върховен орган на държавната власт определя и неговото задължение по изпълнение на задачите, свързани с нашето развитие, очертани в генералната перспектива.

Оттук възниква и необходимостта да проведем мероприятия, които да осигурят както на самото Народно събрание като върховен орган на държавната власт, така и на народните представители, като представители на народа в този орган, да проведат пълноценна дейност, за да изпълнят с достойнство и с чест своите задължения. А това ще рече да се внесе подобрение в работата на Народното събрание.

Подобряването на работата в Народното събрание се поставя като задача и в доклада на др. Тодор Живков пред Осмия конгрес на Българската комунистическа партия.

Изработването и приемането на Правилника за работата на Народното събрание е мероприятие от първостепенно значение. От това, какви постановления ще залегнат в правилника, ще зависи насоката на самата работа, която ще се даде на Народното събрание. От правилника ще зависи в какви размери могат да се разгънат творческите инициативи на самото Събрание и на отделните народни представители.

Настоящият проектоправилник, представен за разглеждане и одобрение, дава широки възможности за творческа работа на Народното събрание и е изработен напълно в духа на решенията на XX и XXII конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз и на Априлския и Ноемврийския пленум и Осмия конгрес на Българската комунистическа партия, с които решения се разкрива зелена улица за развитието на нашата социалистическа демокрация.

Правилникът урежда процедурните въпроси по провеждане работата на сесиите на Народното събрание, работата на постоянните комисии и пр. Той определя правата и задълженията на народните представители в сесиите, в заседанията на комисии и при срещите им със своите избиратели.

Аз ще се изкажа по въпросите, свързани с правата и задълженията на народните представители.

Да се спрем най-напред върху работата на народните представители в техните избирателни райони.

Ако нашето Народно събрание трябва да уподобим на едно плодно дърво, то избирателните райони трябва да се приемат за почвен терен, върху който се развива коренната система на това дърво. В такъв случай какви ще бъдат плодовете на дървото, зависи главно от това, как корените са разположени в почвата и в каква степен те ползват нейните сокове за подхранване на самите плодове.

Следователно каква ще бъде работата на нашето Народно събрание — какво ще бъде качеството на приетите от него закони и решения, какъв контрол то може да извършва върху органите на изпълнителната власт и как то въобще ще изпълнява функциите си на върховен орган на държавната власт, ще зависи главно от връзките на народните представители със своите избиратели, как те долавят настроенията, схващанията и стремежите на самите избиратели и доколко тези настроения, виждания и стремежи намират отражение в дейността на народния представител, въплътена в законодателната и контролна функция на Народното събрание и неговите органи.

В настоящия етап на нашето развитие посредством организационно-масовата работа на политическите и масови организации и народните съвети ние осъществяваме връзките с народа и въвличането му в управлението на страната. Степента на това осъществяване определя и степента на развитие на нашата социалистическа демокрация.

Не можем да не подчертаем, че след Априлския пленум на Българската комунистическа партия — 1956 г., досега ние постигнахме съществени успехи в развитието на нашата демокрация. Това се вижда от темповете в развитието на нашата икономика и култура, тъй като най-вярна мярка за състоянието на демокрацията в дадена страна са темповете на самото нейно стопанско и културно развитие. Е ли състоянието на демокрацията в страната на висока степен, ние ще имаме ускорени темпове на развитие и, обратното — потъпква ли се демокрацията, развитието се затормозва и често пъти вместо към възход, може да се изправим пред катастрофа. Такива са поуците от нашата история. Нима не е истинна, че по време на култа към личността, когато грубо се потъпкваше нашата демокрация, развитието ни, въпреки наличието на големите преимущества на социалистическата система, освен че не можа да се придвижи с възможните темпове, но в някои области на стопанския живот, особено в областта на селското стопанство, ние почти се бяхме изправили пред катастрофа. След Априлския пленум обаче, когато се даде зелена улица за развитието на нашата социалистическа демокрация, настъпи коренна промяна в темповете на

нашето развитие. Страната заживя под знака на ускорено икономическо развитие. Недоверието, незачитането, кариеризмът, високомерието и безпринципността намират почва за развитие там, където се издига в култ личността. Те са присъщи на хора с култура под равнина на културата, необходима за човека от нашето общество. Трудещите се, освобождавайки се от гнета на тези порочни за нашето социалистическо развитие прояви, започнаха все по-активно да се включват в работа със съзнание, със сърце и с душа.

Същевременно обаче трябва да отбележим, че има още да се желае за подобряване връзките на нашата власт с народа и за въвличането му в управлението на страната и въобще за издигане на нашата демокрация. Идете например в което щете село на нашата страна и се вникнете в живота на селяните. Истината е, че те живеят интензивен организиран живот, участвуват със свои представители в местното управление, в управлението на районите, окръзите или на страната, почти всеки ден се посещават от отговорни ръководители от районен, окръжен или национален мащаб. Но вслушайте се в разговора на хората и ще видите, че все има въпроси от личен или обществен характер, които могат да се уредят, но поради бездействие, бездушие, бюрократизъм и пр. стоят неуредени и самото тяхно неуреждане в по-голяма или по-малка степен гнети отделните трудещи се или цели села и освен че в много случаи пречи за успешното изпълнение на редица задачи, свързани с изпълнението на стопанските планове, но и убива ентузиазма за работа на самите трудещи се в решаването на тези задачи. Това ние виждаме както в селата, така и в кварталите на градовете, в предприятията и пр.

От доклада на председателя на Комисията за държавен контрол относно изпълнението на Указа за жалбите, сигналите и предложенията през 1961 г. се вижда, че от постъпилите около 126 000 оплаквания до окръжните народни съвети и други подведомствени учреждения над 42% са основателни, а от постъпилите пък в системата на министерствата и други централни ведомства около 40 000 оплаквания, които в голям процент са оплаквания срещу неправилно решени молби — над 30% са основателни.

Като се има предвид броят на населението в страната, този процент не може да се приеме за застрашителен, но той свидетелствува за наличието на прояви, несъвместими с нашата социалистическа законност и социалистически морал, които създават немалко пречки за нашето развитие.

Този процент на основателните оплаквания на трудещите се и наличието на редица неуредени малки и по-големи въпроси всред тях, които ние всякога може да почувствуваме

при един непосредствен контакт с масите, но не могат да се обхванат от нашите статистически проучвания, говори, че нашите връзки с масите още не са на висота, на каквато могат и трябва да бъдат. В голяма степен тези връзки все още ги осъществяваме посредством местния актив, но не в пълна непосредственост с масите, в сред които най-добре се вижда картината на нашата действителност.

Отговорни другари от окръжен или национален мащаб са постоянно в обиколки из населените места, кварталите, предприятията, но в повечето случаи целта на тези обиколки е да се поставят пред активите задачи, свързани с изпълнението на нашите стопански планове, или да се направи проверка по това изпълнение. Разбира се, това е много хубаво и това засега е главното—да се проверява как върви изпълнението на задачите, свързани с изпълнението на нашите годишни и перспективни планове. Но колко от тези ръководители от окръжен или национален мащаб се срещат с хората, с масата трудещи се, които в края на краищата със своя труд решават изпълнението на поставените задачи? Долавя ли се своевременно и добре какво е положението на тези трудещи се, какви въпроси от личен и обществен характер ги вълнуват, какви мисли, лоши или хубави, бушуват в техните глави, какви са техните настроения, техните нужди и стремежи?

На много места нашите ръководители се поставят в контакт с широката маса трудещи се посредством публичните събрания. Но достатъчно ли е това?

Ние знаем, че в повечето случаи обикновените хора отъждествяват нашата политика със своето лично положение. Тяхната философия за живота изобщо е много близка с философията на Настрадин ходжа. На въпроса, кога ще свърши света, ходжата отговорил: „Когато умре жената половината от светът ще свърши, а когато умра аз, изцяло ще свърши светът.“ (*Оживление*)

Така са и хората от народа. Ние може да сочим много цифри за успехи в нашето развитие, но ако отделен човек или група хора са без хляб, без работа, без перспектива за подобряване на своя живот, ще кажат, че положението е лошо.

Ние може да говорим най-хубави думи за демокрация и да сочим успехи в нейното развитие, но ако в някое село, в ТКЗС, предприятие или учреждение застане начело ръководител, чиито лични качества не съответствуват на качества, каквито трябва да има ръководителят в нашето общество и със своите методи на действие нарушава установените от нашите закони и норми демократични принципи, естествено е, че хората, които са свързани с работата на този ръководител, ще кажат, че няма демокрация.

Изобщо, ако имаме налице прояви, несъвместими с нашата социалистическа законност и социалистически морал, които увреждат личния и обществения живот на гражданите, естествено е, че те няма много да се вдъхновяват от нашите мероприятия и няма ентусиазирано и със сърце да се включват в работата при изпълнение на задачите, свързани с нашето развитие.

Нашата работа следователно, свързана със засилване връзките с народа и възвличането му в управлението, все повече трябва да се разширява. „Нужно е внимателно и отзивчиво отношение към труда и бита на хората, към техните жалби и основателни искания, към всичко това, което ги възбужда в тяхната работа и живот, като им се разясняват неизбежните трудности по нашия път и техния временен характер...“ — се казва в доклада на др. Тодор Живков пред Осмия конгрес на партията.

Нашият стремеж в подобряване взаимоотношенията между органите на власт и населението трябва да се развива към намиране на такива форми, които да осигуряват своевременно уреждане или разясняване на място на всеки въпрос, който в ежедневието възниква сред самото население. По този начин наред със своевременното отстраняване на всякакъв гнет или смущение сред отделни граждани, възникнали като резултат на неуредени въпроси, ще се спести и много труд в нашите подведомствени и централни учреждения, свързани с уреждане или изясняване на поставените от гражданите въпроси, които, както е видно от доклада на Комисията за държавен контрол, възлизат на стотици хиляди.

Преди няколко години трябваше в моя изборителен район на публични събрания да разясня годишния бюджет и план, приет от Народното събрание. С окръжните ръководства се договорихме събранията в отделните общини да проведем вечерно време, а през деня, преди събранието, в обедните и следобедни часове, да приемаме граждани с участието на представител на окръжния народен съвет, с юрист, обикновено съдия или прокурор, и с представители на местната власт. Много въпроси от местен характер ние уредихме с ръководствата на съветите, кооперативните стопанства и селкоопите на място. Други, които трябваше да се уредят от окръга, придвижихме да се уредят по спешност. Но тук ни се поставиха и принципи въпроси, свързани с нашето законодателство и с мероприятията, провеждани от правителството. По тези и други въпроси освен на срещите ние вземахме отношение и на публични събрания.

В проведените срещи имаше такъв курioзен случай: председател на общински народен съвет в едно село не е съобщил, че ще има приемни часове за населението. На въпроса,

защо не е съобщил на населението за това, той отговори, че не било нужно да приемаме поотделно граждани, тъй като тук всичко било в ред и нямало кой от какво и за какво да се оплаква. Независимо от това ние съобщихме по радиоуредбата, че ще приемаме в канцеларията на общинското управление граждани и който има да поставя въпроси, да се яви пред комисията в определените часове. Само няколко минути след съобщението почна прииждането на граждани. Някои от тях направиха много основателни оплаквания, като един ни постави такъв въпрос: „Може ли председателят на съвета да бие хората“, тъй като на него при спор, да даде ли плевника си за обществен склад или не, председателят му е нанесъл жесток побой.

От този и от други от подобен характер въпроси ние разбрахме колко наистина „тук всичко е в ред“. Изобщо трябва да споделя с другарите народни представители, че този начин на провеждане на срещи с избирателите даде много добър резултат. При обобщаването се установи, че много въпроси, които са били поставени пред нас, на околните ръководства не са били известни. Този момент от личния си опит споделям тук, за да се види колко сполучливо се уреждат много въпроси на място, когато потърсим форми за непосредствен контакт с хората, които, както се изразява народът, са с най-наболели души, и от какво голямо значение за нашата работа е своевременно и непосредствено да напипваме сред народа най-наболелите места. Затова, когато става въпрос за подобряване на формите, които да спомогнат за още по-здравео засилване връзките с народа, за издигане на нашата демокрация, ние не можем и в никакъв случай не трябва да изпускаме изпредвид връзките на народните представители със своите избиратели.

Както вече подчертахме, избирателите по места се вълнуват от много въпроси от личен или обществен характер. Голяма част от тях могат да бъдат решавани и се решават от органите на местната власт, но има и въпроси от национално значение или макар и с местно значение, се уреждат от центъра. Кой има най-голяма възможност да поставя такива въпроси пред централната власт освен народният представител като представител на народа в органа на най-върховната държавна власт?

Често пъти по места възникват въпроси като резултат на непълноти в нашето законодателство, а други като резултат на лошо изпълнение в провеждането на нашата стопанска и социална политика. Нашето развитие само ще спечели, ако народните представители в своите информации във формата на сигнал, на предложение или просто на съобщение своевременно направят тези въпроси достояние до ръководството на Народното събрание, откъдето посредством постоянните ко-

мисии или други органи да се вземат необходимите мерки за тяхното решаване.

Постоянният контакт на народния представител със своите избиратели следователно е негово върховно задължение. А възможност за такъв контакт съществува.

Съвсем правилно се обръща внимание върху активизирането на постоянните комисии. Като органи на Народното събрание те имат широки пълномощия, дадени им от правилника, за конструктивна творческа работа. На основа на сигналите и предложенията, които евентуално биха постъпили от народните представители като резултат на контакта, който имат със своите избиратели, на сигналите и предложенията на самите избиратели или на впечатления на самите членове на комисии, постоянните комисии са в правото си не само да поискат да бъдат информирани от ръководителите на централните ведомства по поставените в сигналите и предложенията въпроси, но да извършват и необходимата проверка, да проведат мероприятия, с които да съдействуват за успешно решаване на тези въпроси от страна на органите на изпълнителната власт.

Тук особено е необходимо да се засилят контролните функции на комисии, тъй като колкото и компетентни по своята специалност и предани на нашето дело да са органите на изпълнителната власт, респективно министерствата и другите централни ведомства, никой от тях не е застрахован от грешки и увлечения, но най-много грешки и увлечения се допускат там, където няма контрол, където въпросите се разглеждат едностранно и се решават еднолично. Другарят Тодор Живков в своя доклад пред Осмия конгрес на партията доста обширно и задълбочено се спира на въпроса за партийния, държавния и обществения контрол, тяхното издигане, усъвършенстване и по-нататъшно развитие. „Контролът и проверката на изпълнението, се казва в доклада, е засега главен метод, за да се осигури здрав ред във всички области на строителството на новия живот, точно и навременно изпълнение на директивите, указанията и решенията на партията и правителството от всеки работник и във всеки участък, постоянно усъвършенстване на ръководството.“

От тези думи на др. Тодор Живков се вижда, че ние имаме задължението по всички линии, ползувайки се от правата, които ни дава правилникът, да засилваме контрола, изобщо върху работата на нашите обществени предприятия, институти и учреждения. Контролните функции на Народното събрание като най-авторитетен институт в нашата страна имат и ще имат съществено значение за успешното изпълнение на различните задачи на нашето развитие.

Налице са редица оплаквания срещу лошото решаване на някои въпроси, свързани със строителството в страната. Нима

Комисията по строителството, благоустройството и плановото изграждане на населените места тук не може да се намеси по-енергично и да помогне за по-сполучливо разрешаване на този тъй жизнен за развитието на страната ни въпрос? В средата на месец октомври тази година посетихме граничното село Студена, Хасковски окръг, бивша Свиленградска околия. В непринуден разговор със селяните-кооператори последните съвсем критично се отнесоха към някои наши мероприятия, свързани с развитието на животновъдството в това село. На склона на една от височините в землището на селото в съседство с горската площ е имало пасбищна поляна с водопой за добитък, където от незапомнени времена е имало овчарски къшли. Горските власти обаче са залесили поляната и сега добитъкът на селото е лишен освен от много хубава паша, но и от водопоища за самия добитък. Ние, заявяват селяните-кооператори, нямаме нищо против, дори ние сме за залесяване с нови гори, тъй като нашият край е значително обезлесен. Но ние имаме толкова много местности с горски характер, които също трябва да се залесят, но които поради това, че са безводни, не са така пригодни за пасбища на добитък, както е например залесеното вече пасбище. Защо горските власти не започнаха най-напред да залесяват по-слабо пригодените за пасбища на добитък местности, а залесиха най-напред мястото, което е пътят за животновъдството на селото. Ние не проверихме на място дали това е точно така. Но по принцип критиката, отправена към органите на горското ведомство, е правилна, защото не само в Студена, а на много места в страната такива факти има в изобилие.

Този случай само ни разкрива една страничка от нашата горскостопанска политика, която повече от едно десетилетие премина през много перипетии.

Колкото за залесяването, нищо не пречеше и не пречи то да се разгъва в най-голям мащаб. Но в степенуването на залесителните мероприятия ние трябва да се съобразяваме с редицата положения, свързани с другите отрасли на горското стопанство, какъвто е случаят с развитието на животновъдството в планинските райони. Определено може да се каже, че доскоро у нас, пък и сега, нашата горскостопанска политика в значителна степен се провеждаше и се провежда не съвсем благополучно. А това стана така, защото в провеждането на редица мероприятия, свързани с нашата горскостопанска политика, вземахме под внимание мнението на специалисти, на планиращи органи и др., но по-малко се съобразявахме с виждането, опита и мнението на народа. Такъв важен въпрос наистина възникна, към който Комисията по селското и горското стопанство сериозно и с нужното внимание може и трябва да се отнесе.

Въобще много въпроси, които нашето развитие поставя, могат да бъдат предмет за разглеждане във всички наши постоянни комисии и успешно разрешавани. Комисиите биха могли да дадат много ценна помощ, стига добре да разберат правата и задълженията си, които Правилникът за вътрешния ред им отрежда, и да вложат необходимите усилия да се възползват от тези свои права и да изпълняват своите задължения.

Правилникът осигурява широки възможности за творческа дейност по време на сесиите на Народното събрание. Народните представители, освен че имат възможността своевременно да се запознаят с внесените законопроекти или проекторешения за разглеждане и одобряване, същевременно могат свободно да се изказват по тях, да излизат със свои предложения за допълнения и пр. Осигурява се възможността да се отправят питання и запитвания.

Но и тук, като изхождаме от практиката на миналите Народни събрания, има много да се желае във връзка с оживяване сесиите на Народното събрание и със засилване на тяхната творческа дейност. Да вземем за пример практиката по разискванията върху внесените законопроекти. Обикновено ръководствата на групите няколко дни преди сесиите определят ораторите, които ще се изкажат, и се получава така, че във от определените оратори почти никой не взема инициативата сам по свой почин да иска да се изкаже по законопроектите.

Този начин на провеждане работата на сесиите според мен не помага за повишаване интереса на народните представители към работата на самите сесии, не помага на народните представители през времето извън сесиите да мислят творчески върху проблемите, които поставя нашето развитие и които те долавят в срещите си с избирателите. Какво ще мисли той по даден въпрос, когато, първо, смята, че не е задължен да вземе гласно отношение по този въпрос през време на сесиите на Народното събрание, и, второ, пък и да мисли и да иска да вземе отношение дали ще бъде определен за оратор по някой законопроект, особено при разглеждане на народностопанските планове и бюджетите, когато може да се говори по всички въпроси?

А какво става с ораторите, които ръководствата на групите определят да говорят? Може би до момента на съобщението, че е натоварен да говори, народният представител да е мислил и да е изградил в себе си отношение по много въпроси, но тъкмо по този въпрос, за който е натоварен да говори, най-малко е мислил. И натоварен веднъж да говори, в подготовката на своята реч той почва да съчинителствува, като перифразира изложението на вносителя на закона или съ-

бира материали, за да попълни обема на самата реч. Затова от досегашната практика ние виждаме, че не всички изказвания са пропити с творчески дух, наситени с предложения, с анализ на положителните и слабите страни на законопроектите, проекторешенията и пр.

Духът на XXII конгрес на КПСС и Осмия конгрес на БКП, мисля, налага да излезем от досегашната, в голяма степен шаблонизирана практика в работата на сесиите на Народното събрание. Нашата социалистическа демокрация стои няколко ръста по-високо от всякаква друга демокрация и тя трябва да намери живо, реално въплъщение в работата на нашето Народно събрание. Безспорно ръководствата на парламентарните групи трябва да определят основни оратори, които в своите изказвания да изразят отношението на групите към внесенния законопроект, но и всеки народен представител е не само в правото си, но е и задължен всякога да взема думата за изказване или предложение, стига да има изработено мнение по въпросите на законопроектите и да смята, че със своето изказване или предложение ще направи принос както за осветляване на въпроса от гледище на своето виждане, така и за вземане на по-правилно решение. При такава практика ще се създаде обстановка народният представител да мисли и да действа наистина като държавник, по-задълбочено да изучава и анализира въпросите, които възникват в процеса на нашето развитие, и да се подготвя за изказване или за предложение още в процеса на проучване на възникналия пред него въпрос.

Сигурно е, че при така създадената обстановка изказванията на народните представители ще бъдат по-интересни от гледище на тяхната оригиналност, ще бъдат и творчески по съдържание, особено ако са наситени с предложения и обективна градивна критика върху работата на правителствените органи при провежданата от тях дейност. Нашите сесии ще бъдат още по-оживени и тяхната дейност ще бъде по-творческа, ако се увеличава броят на питанията и запитванията, каквито Правилникът за вътрешния ред на Народното събрание дава право на всеки народен представител да отправя.

Ние трябва да счупим сковаността и страха, ревниво насаждани в периода на култа към личността. Както се изрази др. Хрущов, ние навлязохме в епоха на откровени разговори и само ще спечелим, ако за всички въпроси, които ни вълнуват, своевременно искаме да ни се отговори, стига при поставянето на тези въпроси да се ръководим от патриотични подбуди. Дори и в нашите питания и запитвания да не бъдем толкова удачни, пак ще се извлече полза, защото ще се предизвика разясняване. Самите питания и запитвания, критичното отношение към някои мероприятия, провеждани от правителството, които са също форма на контрол, засилват кон-

тролните функции на Народното събрание и спомагат за издигане на неговата роля като върховен орган на държавната власт.

Изобщо не само постановленията на правилника, но и самата политическа обстановка след Осмия конгрес на партията разкрива възможности за една наистина пълноценна дейност на нашето Народно събрание. „Сега — както се подчерта в декларацията на правителството, прочетена от др. Тодор Живков пред Народното събрание — нашето небе е ведро и чисто. Обновена е обстановката в партията и в страната.“

До Осмия конгрес, както се посочва в предложението на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за снемането на Антон Югов от поста председател на Министерския съвет, от страна на правителството имаше подценяване на ролята на Народното събрание. Председателят на Министерския съвет нито веднъж не взема инициативата да даде отчет за работата на правителството пред Народното събрание и да предостави на преценка своята и на правителството работа пред народните представители, въпреки че по Конституция и по Правилника за вътрешния ред той беше задължен да стори това. Да не говорим пък за обстановката, при която се намираше Народното събрание в периода на култа към личността на Вълко Червенков. Тогава имаше не само подценяване, но и принижаване работата на Народното събрание. Тогава и такива закони, като Закона за годишния народностопански план, вместо на сесии се приемаха с указ на Президиума на Народното събрание.

Сега, след Осмия конгрес, субективни фактори от подобен характер, които внасяха затруднения в работата на Народното събрание и пречеха за една пълноценна творческа дейност, вече отпаднаха. Освен това конгресът избра нов Централен комитет от ленински тип начело с др. Тодор Живков и по безспорен начин, с пълно единодушие утвърди др. Тодор Живков като пръв ръководител на народа и държавата ни. Това са факти от първостепенно значение за развитието на страната ни върху основата на прокламираните от марксистко-ленинското учение принципи изобщо и за работата на Народното събрание като най-върховен орган на държавата, облечен с властта да брани чистотата на тези принципи.

Нашата държава е работническо-селска държава и нейното предназначение е да способствува за изграждане на общество, в което господстващ фактор да са трудещите се слоеве — социалистическото и комунистическото общество. Затова за нас не е безинтересно какъв ще бъде главният кормчия, който ще направлява държавния кораб по пътя, водещ

към това общество. На всеки в страната е известно, че др. Тодор Живков въплъщава необходимите за ръководител на работническо-селска държава качества. Той има народностен, общителен характер и това му позволява да се поставя в контакт с най-широк кръг хора, да споделя с тях, да се вслушва в техните мнения, оценки и предложения. Родил се в село и израсъл в село и в града, сред работническите и селските маси, той е изградил в себе си верен усет към проблемите на града и селото, към градския и селския труженик и, с еднакво чувство и разбиране се отнася към тези проблеми. Тези му качества създават у него образа на живо въплъщение на работническо-селския съюз. А човек с такива качества не може да не бъде ленинец, с наистина народна, демократична душа.

Никак не е случайно, че др. Живков по време на Априлския пленум и след този пленум досега твърдо застава на позициите за утвърждаване на ленинските принципи в нашия държавен, политически, стопански и културен живот и доведе до възтържествуването на тези принципи в решенията на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия. И което също е най-важно, др. Живков високо държи знамето на българо-съветската дружба. Ставайки изразител на любовта на българския народ към съветските народи, на неговата преданост към Съветския съюз и Комунистическата партия на Съветския съюз, той, държейки се здраво за десницата на големия приятел на българския народ Никита Сергеевич Хрушчов, с неотслабваща сила работи за още по-здравото укрепване на тази дружба.

Наличието на тези именно факти — избирането от Осмия конгрес на Българската комунистическа партия на Централен комитет от ленински тип начело с др. Тодор Живков и утвърждаването на др. Тодор Живков като първи ръководител на народа и държавата ни — от само себе си говорят, че не може изобщо и съмнение да има за подценяване и принизяване ролята на Народното събрание и че са налице всички условия нашето Народно събрание да разгъне пълноценна творческа дейност в рамките на своите права, осветени от Конституцията и посочени в Правилника за вътрешния ред, стига неговото ръководство и отделните народни представители да имат съзнанието и инициативата да развиват такава дейност.

Другарки и другари народни представители! Мандатът на нашето Четвърто Народно събрание съвпада с такива големи, крупни събития, каквито са XXII конгрес на Комунистическата партия на Съветския съюз и Осмия конгрес на Българската комунистическа партия, които високо издигнаха знамето на нашата, изградена върху ленинските принципи

социалистическа демокрация и начертаха светъл път, водещ към посочената от най-светлите улове на човечеството цел — комунистическото общество. Бъдещото наше развитие, очертано в генералната перспектива за развитие на страната ни до 1980 г., е равностилно на скок от ниските терени на земята ни до върховете на нейните планини. Но този скок, както досегашното наше развитие показва, не може да се извърши във въздуха. Ние ще го осъществяваме по пътя на овладяването на позиции, свързани с повдигане на нашата материална култура, маркирани в нашите годишни планове. Осъществяването на нашия перспективен план до 1980 г. ще бъде наистина победа в нашата борба за мир, щастие и прогрес. Но ние трябва да се борим за постигане на бляскава победа, тъй като „не само нуждите на нашето стопанско и държавно развитие, жизнените интереси на народа, но и нашите интернационални задължения изискват да се използват всички възможности и резерви на социалистическата икономика, за да се завладяват в икономическото съревнование с капитализма позиция след позиция“.

В годините на мандата на това Народно събрание е предвидено да се завършат и пуснат в действие основни крупни обекти, като Металургичния комбинат в Креиковци, Нефтопреработвателния завод край Бургас, Азототоровия завод край Стара Загора и др., които ще дадат нов мощен тласък на нашето по-нататъшно развитие. Годините на нашия мандат изобщо са решаващи за изпълнението на целия наш перспективен план. Този факт от само себе си определя отговорността на Народното събрание в решаването на задачите, свързани с изпълнението на годишните планове през неговия мандат. Това е голяма, с историческо значение отговорност.

Към нашата работа в Народното събрание, ръководейки се от Правилника за вътрешния ред, ние трябва да подходим със съзнанието, че като колектив и поотделно като народни представители върху нас лежи тази отговорност.

Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз одобрява внесения за разглеждане проектоправилник за вътрешния ред на Народното събрание и ще гласува за него. (Ръкопляскания)

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата за изказване по проектоправилника за вътрешния ред на Народното събрание народният представител акад. Петко Стайнов.

Акад. Петко Стайнов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Разискванията, които стават по Правилника за вътрешния ред, се развиват, както виждате, под знака на разискванията, които ставаха в Осмия конгрес

на Комунистическата партия именно във връзка с ролята на Народното събрание и по-специално по отношение критиците, които се отправиха във връзка с отношенията, които бяха създадени между правителството и Народното събрание.

Комисията, която беше избрана да подготви проектоправилника за вътрешния ред, държеше сметка за тези именно препоръки, които се направиха в Осмия конгрес на партията.

Така че основният въпрос, който се слага за нас сега, когато ние ще гласуваме за този правилник, е: отговаря ли проектоправилникът, който ни е предложен тук, на препоръките на Осмия конгрес на Комунистическата партия?

Кои са тия препоръки? Ние ги намираме най-напред в отчетния доклад на др. Тодор Живков. Те са препоръки, критики и преценки. Той каза: „Развитието на социалистическия демократизъм изисква да се разширява още повече изборното начало, да се издигне ролята на представителните органи и преди всичко на Народното събрание.“

А какво каза председателят на Президиума на Народното събрание др. Димитър Ганев в своето изказване пред Осмия конгрес? Той каза: „Работата на Министерския съвет по приемане на законопроектите досега показва, че на дейността на Народното събрание и на неговото върховенство от страна на Министерския съвет не се отдаваше необходимото значение и явно се подценяваше и ограничаваше дейността на Народното събрание. Едно от най-важните условия за подобряване дейността на Народното събрание е да се уреждат със закони много повече от въпросите, които досега се уреждаха с постановления на Министерския съвет.“

Но най-важното е какво казва резолюцията на Осмия конгрес. Тя гласи: „С оглед да се разширява още повече социалистическата демокрация необходимо е да се повишава ролята на Народното събрание и се подобряват формите и съдържанието на неговата дейност, както и дейността на неговия Президиум и да съответствуват те напълно на тяхното положение на върховни органи на нашата страна.“

И така значи, другари, въпросът е: отговаря ли предложеният ни проектоправилник на тези изисквания за форми, за производства, в които ще се изразява волята на нас, избраниците на българския народ, волята на самия народ?

Като държа сметка за новите постановления, които са вмъкнати в този проектоправилник в сравнение с стария правилник, аз мога смело да кажа: да, отговаря!

Преди мен нашият уважаем председател на Бюрото др. Козовски направи едно обстойно изложение относно правилата и съдържанието на този проектоправилник. Неговият анализ свидетелствува и за неговия опит. От толкова години той е вече наш председател на Бюрото. Към неговите преценки, към неговата аргументация аз не съм в състояние да до-

бавя нищо. Аз само се присъединявам напълно към неговите аргументи и ги поддържам.

Новият проектоправилник, другари, е безспорно добър и съставлява една важна крачка напред към усъвършенстване методите на действие на Народното събрание и главно той ни отваря пътя към създаване на един нов стил на работа на Народното събрание.

Но въпросът, другари, не е само в текста, в писаното в проектоправилника. Въпросът е до голяма степен в отношението, в практиката, която ще бъде упражнявана, в съблюдаването, което ще бъде направено на този правилник.

И аз си задавам тук въпрос, въпрос за нас всички: решени ли сме ние, народните представители, и не само ние, а и другарите министри там (*сочи към министрите*) да изпълним докрай повелята на Осмия конгрес, да изпълним най-добросъвестно и най-пълно съдържанчето, предписанията на този проектоправилник, решени ли сме действително да ги проведем в действие, за да можем действително да подчертаем ролята на Народното събрание като най-висш законодателен орган в тая страна, като най-висш орган на държавната власт?

Ето въпроса, с който бих искал да Ви занимая — въпроса за практиката.

Другари народни представители! За да отговорим на този въпрос, трябва добре да си дадем сметка и за слабостите, които са били проявявани досега в приложението на досегашния правилник и изобщо в досегашната практика на Народното събрание, и то за слабостите, които са проявявани и от нас, народните представители, за отношенията на правителството и на министрите към работите, към дейността на Народното събрание, към ролята, която и по Конституцията му е определена то да играе.

Аз трябва да заявя тук, че тази роля именно не е била винаги зачитана и често дори е имало известно пренебрежително отношение към Народното събрание. И това стана причина, щото още на Априлския пленум Централният комитет на Комunistическата партия, когато за пръв път се постави рязко въпросът за критика на култа към личността, да се вземе следното решение, което аз ще Ви цитирам:

„Особено важно е да се повиши ролята на Народното събрание като най-висш орган на народната власт и единствен законодателен орган в страната. Не бива за в бъдеще да продължава практиката важни въпроси да се решават с укази на Президиума на Народното събрание.“

И аз се питам, ние всички се питаме: изпълни ли се тази препоръка на Априлския пленум? Изпълни ли се тя от правителството, изпълни ли се тя и от Президиума на Народното събрание, ако щете? Изпълни ли се от нас?

Аз отговарям: не или поне не в достатъчния размер, в този размер, в който трябваше тя да бъде изпълнена. Не се изпълни онова, което щеше да внесе нов стил в работата на Народното събрание.

Тук се касае, другари, за нов стил на работа, който искаме да създадем.

Другарят Димитър Ганев, председател на Президиума, в своята реч пред конгреса отправи известни критики, и то с право и към нас, към народните представители. Той каза — аз ще ви цитирам: „Пряко или косвено чрез своите комисии Народното събрание почти не упражняваше контрол върху управлението, което е негово право и задължение по Конституцията.“

Налага се следователно Народното събрание, ние, да влезем в ролята си, която ни е предписала Конституцията. И аз, другари, понеже тук се отнася до това, да бъдем контрольори и да подлагаме на критика, ако трябва, ако е нужно и когато е нужно, и работата на правителството, на министрите, ще си позволя, понеже съм и най-старши — може би не най-старият, но във всеки случай най-старши в това Народно събрание (*оживление*) — да дам пример малко на критика.

Например да видим как се изпълни тази препоръка, за която ви говоря — препоръката на Априлския пленум, в смисъл важен въпроси да се внасят в пленума на Народното събрание, а не да се решават с укази от Президиума.

Аз не оспорвам, че от Априлския пленум насам има известно подобрене — издигане ролята на Народното събрание, издигане ролята и на Президиума. Това не го оспорвам, но това подобрене не е в онези размери, в които можеше да бъде и в които трябваше да бъде.

Вярно е, че преди Априлския пленум, т. е. през 1954 г., например са гласувани само 4 закона от Народното събрание през цялата година, а са издадени 34 законодателни нормативни указа, които след това ги одобряваше Народното събрание. Тази цифра, която давам, е преди Априлския пленум, но за нещастие и след Априлския пленум тази практика не беше преустановена, само малко се посмекчи. Аз ще ви дам пак цифри.

Така например през 1959 г. са издадени вече 16 закона за една година от Народното събрание, а Президиумът е издал 29 законодателни и нормативни указа, през 1960 г. са издадени 21 закон от Народното събрание и 30 законодателни указа от Президиума.

Аз не бих отправил тази критика срещу тогавашната дейност на правителството, ако се касаеше действително за бързи и неотложни случаи, за по-маловажни неща, които са във връзка с изпълнението на народностопанския план или бю-

джета, както предписва и Законът за Президиума. Така е казано там — за бързи и неотложни случаи по предложение на правителството да се издават такива и такива укази.

Другари, издават се обаче укази от Президиума не във връзка с бюджета и не във връзка със стопанския план. По много важни работи се издават укази от Президиума на Народното събрание, вместо да се уреждат от нас, от Народното събрание. Това е неправилна практика.

Георги Кулишев: Намален е много броят на издаваните укази от Президиума.

Акад. Петко Стайнов: Беше издаден указ от Президиума за засилване борбата против лицата, отклоняващи се от общественополезен труд и водещи противообществен живот от 7 август 1962 г. Аз мога да ви дам и още десетки такива случаи — например Указът за родната природа, Указът за пътищата, Указът за гражданската мобилизация, някои от които са много важни и които нямат връзка нито с народностопанския план, нито с бюджета и които трябваше да бъдат гласувани, защото ще станат основни положения, а не да се издават с указ от Президиума. Например указът за отклоняване на лицата от общественополезен труд. Тук се третира един от основните въпроси. Кой трябваше да го издаде? Аз одобрявам по съдържание този указ, но тук се касае за тези хулигани, тук се касае за тези, които не знаем от какви спекулации живеят. Гражданите имат право на труд, обаче имат и задължение към труда. Така че правилно беше да се задължат такива хора и трябваше този указ да бъде внесен в Народното събрание.

Кое пречеше да бъде свикано Народното събрание през август, за да може да го гласува? Ако бяхме направили това, тогава този указ щеше да има много по-голям авторитет. Ние в Народното събрание всички можехме да вземем думата и да защитим това право на труд, това задължение на труд, защото с този указ се дават, макар и малки, ограничения и на свободата на гражданина. Там е предвидено, че ако някой не се подчини на известни предписания, ще му се наложи шестмесечен поправителен труд, което е предвидено по чл. 22 от Наказателния кодекс, а наказания по Наказателния кодекс можем да създаваме само ние, а да не става това с указ на Президиума.

Георги Кулишев: Това е правилно.

Акад. Петко Стайнов: Ако е въпросът за критикуване, ще ви съобща и други случаи.

Щеше да бъде по-добре, ако ние разисквахме тези въпроси тук, за да чуе целият български народ нашата присъда

срещу тия, които не работят, срещу тези, които лентяйствуват. В България няма място за лентяите, това трябваше да каже Народното събрание, а не само Президиумът.

Георги Кулишев: Правилно.

Акад. Петко Стайнов: Но сега, другари, искам да засегна още един въпрос и ще ми позволите да отправя още една критика. Казва се да правим критика и преценка на работата на Народното събрание и аз се възползвам от тази препоръка. Тази критика, която ще направя, е по-малка, но мисля, че не е без значение, тя е във връзка с работата на комисиите.

Настоящият правилник, другари, повдигна извънредно много значението на комисиите. Това е добре, аз го одобрявам, обаче на практика се отдава и занапред ще се дава това значение на комисиите, което им се отдаваше досега. Право да ви кажа, много големите промени в този стил на работа, към който ние се стремим, няма да се постигнат, ако не вземем съответни мерки. Искам да изясня какво искам да кажа по този въпрос.

Другари, вие всички сте разпределени в парламентарните комисии. Там работим ние най-много. Трябва да ви кажа, че там, в тези комисии, се развива действително творческа работа. В тези комисии всички работят много добре и много усърдно.

Другарят Димитър Ганев отправи в своята реч на Осмия конгрес един апел: „Контролната дейност, каза той, на Народното събрание, на неговия Президиум трябва да се засили чрез използването на постоянните комисии на Народното събрание.“ Другарят Димитър Ганев настояваше в своята реч да се упражнява и от комисиите по-действен контрол и върху министрите. Аз съжалявам, че др. Ганев сега, поради заетост, не е тук, но аз бих отправил един въпрос към него: другарю Ганев, Вие знаете ли дали министрите идват на заседанията на комисиите (*оживление*) и колко министри са идвали? Аз съм член на Законодателната комисия вече от толкова години и мога да ви кажа, че в заседанията на комисиите, в които ние разглеждаме важни закони, в които стават прения, има разисквания, има критика, не идват министрите. Има министри, чиито закони са били разглеждани, и не сме ги виждали. Ако ви трябва и имена, ще ви дам, но не сме ги виждали там. Те ни прашат там, за нещастие, често пъти може би компетентни, но второстепенни служители, които нямат необходимия авторитет. И ние в комисията бихме предпочели да видим министри, да дойдат със своя авторитет, да дадат обяснение, да изслушат нашата критика, да имаме потесни връзки и контакт с тях.

Това е другари, смятам аз, зачитане волята на Народно-то събрание и неговите комисии — министрите да се явяват на заседанията на комисиите. Това обаче не става, поне във всички случаи не става.

Аз мисля, когато говорим за промени в стила на работа, нито една промяна няма да бъде въведена. . .

Георги Кулишев: Това е така.

Акад. Петко Стайнов: Не се подобри работата в комисията. В постоянните комисии това сте вие. Там стават много интересни и задълбочени изказвания. Там често пъти се правят много обосновани критики, на които се подлага дейността на правителството, на отделните министри. По отделни положения се искат обяснения от министрите. Да ви кажа право, макар че съм професор, аз се уча в тези комисии по много работи от тези специалисти и не само от тези специалисти, но и от народните представители, които идват отдолу, които дават сведения, показващи недъзите, които са видели, на министрите, показват ги на нас и ние всички работим и се мъчим да намерим най-доброто разрешение, което трябва да се даде на даден въпрос. Но в тези комисии се работи безспорно. Щом се работи, аз питам нашия председател др. Козовски защо не се дава достатъчно гласност за работата на тези комисии. Вярно е напоследък започна да се дава такава гласност, но др. Козовски, кажете през последните години колко пъти са се давали сведения, какво сме работили, какво сме критикували? В чужбина, трябва да ви кажа, в другите парламенти, в цели страници се дава сведение за работата както на Народното събрание, така и за работата на комисиите. Комисията, това е едно малко Народно събрание. Наистина там няма галерия, няма кой да слуша, обаче се разискват въпроси, които народът трябва да знае.

В моята избирателна колегия ми казват: Какво правите там? Нещо гласувате, гласувате, но не виждаме да разисквате, да подобрявате, да изменяте. Защото те мислят, че всичката работа на Народното събрание се състои тук във вдигане на ръка. Съвсем не е вярно това. Работата не е да се вдигне ръката, а да го подготвиш да вдигне ръката. За да убедим вас, ние трябва предварително да водим дълга работа, трябва да проучваме, да изследваме и пр. Защо? Защото не обяснявате на българския народ, за да знае той какво се работи в комисиите.

И тук изказвам едно пожелание към нашия председател. Аз го моля да промени стила на работа занапред. Когато има заседания на комисиите по принципните въпроси, да дава по-обстойни комуникета, отколкото комуникетата, които

се издават сега и в който само пише: заседание в комисията и пр. А трябва да каже какво е разисквано, какво е решението и пр., да види българският народ, че Народното събрание съществува не само чрез своя пленум, но и чрез своите комисии. Затуй, надявам се, че др. Козовски ще послуша апела, който прави един негов по-стар колега. (*Ръкопляскания*)

Другари, аз предлагам също така във връзка с това, което беше казано и от др. Живков, и от др. Ганев — да стане едно постепенно пренасяне на известни разисквания от комисии в пленума, за да се оживи пленумът на Народното събрание, да се оживят въобще самите заседания.

Аз трябва да ви кажа моето впечатление. От толкова години, отколкото съм тук, впечатлението ми е, че въобще заседанията на Народното събрание, за нещастие, стоят на същото ниво, на което бяха и преди Априлския пленум или почти на същото ниво преди Априлския пленум, който поиска от нас да оживим тези заседания, да засилим ролята на Народното събрание.

Като говорим за промени в стила на работата, ние ще оживим заседанията на Народното събрание и тогава ще отговорим на препоръките, които даде Осмият конгрес. Но, другари, винаги има едно „но“ и аз ще кажа това „но“. Това съвсем не значи, че ние чисто и просто опразваме комисии и прехвърляме всичко да бъде разисквано из основи в пленума на Народното събрание.

Другари, има значение, много голямо значение има редица въпроси да останат да се разискват в комисии, защото там се разисква по-спокойно, в присъствието на специалисти, в една интимна атмосфера, и някои въпроси там по-добре могат да бъдат разгледани.

За разлика от буржоазния парламент нашето Народно събрание не работи за галерията. В буржоазния парламент, когато някой вземе думата, той гледа към галерията, някои гледат постоянно да повдигат въпроси, за да може да ги види галерията и да каже: ето този, който сме го избрали, се обаждат и т. н. Ние тук не работим за галерията, а ние работим за Народното събрание и за държавата и затова голяма част от нашата работа може да остане в комисии, а не за галерията.

Ето защо, понеже ние работим за Народното събрание, ние не изпадаме в тази крайност да пренесем всичките работи тук и да започнем да заседаваме всеки ден, както това става в буржоазната държава, да започнем да държим големи речи, всеки да взема думата, всеки да се обаждат, всеки да говори нескончаемо. Едно време в това отношение бяха прочути някои държавници, които говореха дълго, даже някои по три дена, като Никола Геннадиев, Тодор Тодоров. Те-

зи времена минаха. Във Франция още ги има, но у нас място за дълги приказки няма.

Нека ми бъде позволено, моля другаря председател да ми даде още две минути, да кажа нещо във връзка с този въпрос да заседаваме всеки ден.

Както е известно, завчера тук беше една много видна английска депутатка, мисис Евелин Емет, председател на парламентарната група „Приятели на България“ в английския парламент. Тя посети нашето Народно събрание, искаше да знае как то действа. Тя се очуди и попита: „Нима вие не заседаете всеки ден? Ние, казва, заседаваме всеки ден и като почнем от 2 часа до 10, 12 часа, цяла нощ.“ Очуди се, когато ѝ казахме, че заседаваме на сесии. И наистина защо заседаваме на сесии, а не всеки ден? — Има обяснение. Отговорът на този въпрос е много ясен и оправдан напълно — най-рационално и най-съвременна практика е именно тази — заседаването в сесии. При нашия държавен живот, така сложен, при тия големи и обширни функции на държавното управление заседаването на Народното събрание всеки ден е невъзможно и няма да даде добър резултат. Това именно се дължи и на обстоятелството, че ние в социалистическата държава определяме по-различно ролята на парламента от тази, която му е определена в буржоазната държава. Най-напред, както знаете, самата дума „парламент“, преведена буквално, значи говорилня. (*Оживление*)

Както казваше и Ленин, има два вида учреждения, едни действащи и други — говорещи. У нас искаме Народното събрание да бъде, както казва Ленин, действащо учреждение, а не говорещо. И затова, ако всеки ден Народното събрание заседава по 12 часа, то ще се обърне в говорилня, а това ние не искаме.

У нас едно време в царска България Народното събрание заседаваше всеки ден. С какво се занимаваше? Често то се занимаваше с най-дребни работи. Аз си спомням един случай. Три дни ние се занимавахме с въпроса, къде да бъде околийският център — в Ябланица, или в Тетевен. Поне 30 души оратори взеха думата, едни, за да защитят Ябланица, други — Тетевен. (*Оживление*)

Имаше и друг спор, където много депутати взеха думата — къде да бъде участъковото инженерство — в Пирдоп или Златица. Едни депутати се изредиха да казват преимуществата на Пирдоп, а други — преимуществата на Златица.

Това ли е работата на Народното събрание? Народното събрание издава решения по основни, принципни въпроси, в които дава насоки на политиката, и затова не може да издребнява и всеки ден да заседава и да се занимава с празни работи и както по-рано да се обръща именно в говорилня.

Истинско законодателство е, когато основните положения и основната критика по основните положения отправяш към правителството. Следователно при такова положение, при такова роля на Народното събрание безспорно няма нужда то да заседава всеки ден.

Но има и друга една причина. Тя е също така не по-малко важна, поради която нашето Народно събрание не може и не бива да заседава всеки ден. По това ние обърнахме специално внимание на английската депутатка мисис Емет. Това е съставът на Народното събрание, за който др. Николай Георгиев даде на английската депутатка много изчерпателни сведения — какво работят тия хора тук, които са събрани като народни представители, какъв им е занаятът. Другари, както знаете, в западните парламенти преобладават така наречените политикани или партизани, които нямат друг занаят освен политиканствуването и които въобще се занимават само с това да правят комбинации и интриги, за да могат чрез комбинациите и интригите по един или друг начин да се докопат до властта и да облагодетелствуват тия, които са ги поддържали, за да бъдат избрани в Народното събрание. И у нас имаше преди Девети септември такива хора, само че ние ги наричахме „общественици“. (*Оживление*)

Какво значи общественик? — Един човек, партизанин по занаят, който нищо на работеше, който живееше само с това, което получаваше като заплата в Народното събрание, друг занаят нямаше. Сега такива общественици, които живеят от това, което получават от Народното събрание, няма. И не само няма, но и не бива да има.

У нас в нашия парламент, казахме на мисис Емет, че няма такива политикани по професия, такива „общественици“ да ги наречем, които чакат само да се размътят политическите води, за да ловят риба, да пипнат властта и да настанят своите приятели. Нашите народни представители си имат работа, всеки от тях е на някаква работа, всеки от тях си има свой занаят, от който си изкарва прехраната, и не очаква тук да бъде някакъв чиновник на Народното събрание и от това да живее. Няма такива народни представители, другари.

Аз съжалявам, че мисис Емет не можа да остане вчера, за да присъствува тук на откриването на Народното събрание, да ви види вас, да види, че има тук и кооператори, да види, че има тук и работници, да види, че има и професори, да види, че има и офицери, да види, че има и служители, и телчари, и звеноводи, и миньори — всякакви хора на труда. Ние всички сме изравнени в труда, ние всички работим в тая държава и от труд въобще изкарваме нашата прехрана, не чакаме да се прехраним от това, че сме народни представители. (*Ръкопляскания*)

Другари народни представители! Ние дължим следователно да останем на фронта на труда, ние държим на това, докато сме на фронта на труда, докато сме в учрежденията, докато сме в казармите, в училищата, по лабораториите, по блоковете на ТКЗС, да сме в контакт с народа. Ние сме избрани от този народ, чиято воля ние изразяваме тук, и следователно така ние правилно ще изразяваме тази воля. Откъснем ли народния представител от този народ, пратим ли го постоянно да стои тук, той ще скъса с народа и няма да изрази народната воля.

Ето защо одобрявам това положение — в проектоправилника за вътрешния ред на Народното събрание да се предвиждат сесии, но по важните въпроси да се свикват по-често сесии, както се препоръчва от ръководните другари, като се държи постоянна връзка с народа.

Преди да завърша, другари, трябва да ви кажа следното: интересно е, много интересно е да се отбележи също така, че когато у нас др. Тодор Живков с такава настойчивост наблегна да се издига ролята на парламента, когато нашите ръководни другари настояват всички — и министри, и управници, и цялата нашата администрация, да се подложат на контрола на парламента и да чакат неговите решения, в същото това време във Франция става обратното явление. Там, напротив, ролята на парламента според изказванията на самия председател, постоянно се принизява и се свежда дори до ролята на един регистратор. Ето голямата борба на демокрацията във Франция против новото положение. Там се създава култ към личността, този култ, който ние ликвидирахме. Виждате каква е разликата между онова положение там, където се принизява ролята на Народното събрание, и у нас, където самите министри и самият председател на Министерския съвет настояват да се издигат ролята, значението и контролът на парламента.

Така че проектоправилникът за вътрешния ред на Народното събрание е израз именно на тия нови схващания, които намериха място и в конгреса на Комунистическата партия, които ние като народни представители ги чувствуваме дълбоко в нашето съзнание. Този правилник е резултат, не само на нашата практика, но той е резултат, както отбеляза и др. Фердинанд Козовски, и на опита и проучванията, които са правени в парламентите на другите съседни и близки нам народни демокрации.

Правилникът е израз на това окончателно преодоляване култа към личността, на което сме свидетели напоследък в нашето държавно управление, в нашия държавен живот.

Над личността ние издигаме народа, издигаме народната воля и чрез този правилник искаме да създадем пълна възможност за истински израз на тази народна воля. Това е тол-

кова по-важно сега, когато говорим за Народното събрание, че след XXII конгрес ние се насочваме към общонародната държава. И там общонародната воля ще бъде изказвана от нас, от Вас, от народните представители.

Другари, аз следователно, ви моля единодушно да гласуваме този проект за правилник. Нека единодушно одобрим този нов правилник, който отразява нашето ново отнасяне към ролята на Народното събрание. Нека да бъде то щастливо начало в обединението на нашите усилия, на цялото народно правителство, за да издигнем на още по-високо равнище ролята на избраното от целия народ Народно събрание и с това да зачетем и да утвърдим още по-здраво ролята на нашия народ в управлението на страната. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Преди да дам думата на останалите записани оратори по проектоправилника за вътрешния ред на Народното събрание, Бюрото на Народното събрание предлага 15 минути почивка.

Които са съгласни с това предложение, моля да вдигнат ръка. Приема се.

(След почивката)

Председателстващ Светла Даскалова: Заседанието на Народното събрание продължава. Давам думата за изказване по проектоправилника за вътрешния ред на Народното събрание на народния представител академик Любен Василев.

Акад. Любен Василев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Председателят на Комисията за изработване на проекта за нов правилник за вътрешния ред на Народното събрание др. Фердинанд Козовски очерта в доклада си строежа и главните му положения и изтъкна ония нови моменти, които отличават съдържанието му в сравнение с Правилника за вътрешния ред на предишното, Трето Народно събрание. Затова аз няма да разглеждам целия проект във всичките му части. Аз бих искал да съсредоточа изказването си върху един, според мен съществен въпрос: дали, доколко и по какъв именно начин проектоправилникът за вътрешния ред на Народното събрание, който обсъждаме сега, допринася за решаването на голямата задача, която бе подчертана с особена сила и държавническа прозорливост в доклада на др. Тодор Живков пред Осмия конгрес на партията и в конгресната резолюция — за по-нататъшното усъвършенствуване и за повишаване ефективността на държавното и стопанското ръководство върху основата на ленинския принцип на демократическия централизъм, за по-

нататъшно разширяване и усъвършенствуване на социалистическия демократизъм, за все по-дейно участие на трудещите се маси в управлението на страната. Тази задача включва като един от съществените си елементи по-нататъшното издигане и укрепване ролята на Народното събрание и непрекъснатото подобряване формите и съдържанието на неговата дейност и дейността на неговия Президиум, за да съответствуват те, както се казва в резолюцията на VIII конгрес, напълно на тяхното положение на върховни държавни органи в нашата страна.

Въпросът за повишаване на ролята и разширяване функциите на Народното събрание в цялата система на нашата социалистическа държавна организация има два аспекта. Единият е свързан с преодоляването на онова състояние, в което Народното събрание бе поставено през времето на култа към личността на Сталин и у нас на Вълко Червенков. Другият аспект се състои в това, че и след отстраняването на това принижено състояние на нашето Народно събрание стои задачата за непрекъснато издигане по-нататък ролята на Народното събрание във връзка с общата тенденция за засилване процеса на демократизирането на нашия държавен и обществен живот, за повишаване ролята на трудещите се маси в управлението на страната.

Ако нещата се свеждаха само до първата страна, не би било необходимо да се изработва един изцяло нов правилник, който и в голямата си част съдържа нови разпоредби, а можеше чисто и просто да се възпроизведе правилникът на Третото Народно събрание и да се гласува с някои малки допълнителни редакционни ретуши. Тъкмо втората страна на въпроса — за повишаването и усъвършенствването ролята на Народното събрание като върховен избран орган на държавната власт, като съставна част от цялостния процес за по-нататъшното развитие на социалистическия демократизъм наложи, наред с другите законодателни мероприятия, да се изработи и новият Правилник за вътрешния ред на Народното събрание.

За да се прецени неговата годност да допринесе съществено за повишаване ролята на Народното събрание като върховен орган на държавната власт и на неговия Президиум, уместно е най-напред да се обърне внимание на две обстоятелства.

Преди всичко бих искал да посоча, че наименованието „правилник“, и то „за вътрешния ред“ на Народното събрание, дадено от чл. 20 на нашата Конституция, има условен характер и може да се обясни с известно действие на традицията и на формалната конституционна практика. Правилниците, независимо от това, кой ги утвърждава, изхождат от

изпълнително-разпоредителните органи, винаги имат подзаконов характер и обслужват приложението на вече гласувани закони или вече издадени укази. Настоящият нормативен акт, макар и да носи такова име — правилник, — ще черпи силата си направо от вота на Народното събрание, а не от акт или решение на изпълнително-разпоредителен орган, точно тъй както черпи сила от вота на Народното събрание и всеки закон.

Поради това Правилникът за вътрешния ред на Народното събрание не е ограничен само до това да обслужи приложението на закон, а може самият той и направо да урежда въпроси, които никакъв друг закон не му предоставя или не му възлага.

От друга страна, както се вижда от съдържанието на проекта, който ни е раздаден, той не се ограничава само до въпросите „на вътрешния ред“ на Народното събрание, а регулира и въпроси на отношенията между правителството и Народното събрание, между правителството и Президиума на Народното събрание, между правителството и Бюрото на Народното събрание, между централните ведомства и Народното събрание или неговите звена, между народните съвети и Народното събрание, регулира статута на народните представители. А едно от големите му предимства е и това, че текстът дори урежда и поддържането на международните връзки с други парламенти и други национални събрания.

Че всичко това е така, се вижда и от чл. 2 на проекта, който изрично предвижда, че Народното събрание извършва своята дейност въз основа на Конституцията и съобразно разпоредбите на този правилник.

Следователно даже и тогава, когато се пристъпва към гласуване на закон, ще бъде задължително спазването на това, което ние наричаме още по инерция и не съвсем точно правилник. Но ние трябва да сме наясно по истинското естество на нормативния акт, за да може да отговорим по-нататък и на други въпроси, от яснотата на които се обуславя и нашият вот по предложения проект.

Без да е правилник, от друга страна, за приложение на Конституцията, защото конституциите нямат правилници за приложение, Правилникът за вътрешния ред на Народното събрание има за предмет предимно материя на обществени отношения от конституционен характер и представлява същински самостоятелен източник на съвременното ни социалистическо конституционно право.

Другият факт, на който искам да обърна внимание, се състои в това, че единствените рамки, от които не може да излезе навън един Правилник за вътрешния ред на Народното събрание, вземам вече не термина условно, са дадени от

изрични повелителни норми на републиканската Конституция.

Както е известно обаче, нашата Конституция, гласувана през м. декември 1947 г. — преди почти 15 години — е вече преодоляна от развитието на нашата икономика, и то преодоляна по пътя и по начините, които тя самата предвиди и уреди.

Осмият конгрес на партията постави поради това задачата във връзка с осъществяването излизане на страната от преходния период от капитализъм към социализъм да се изработи нова Конституция, която да отрази и утвърди победата на социализма и да бъде нормативна основа за по-нататъшното развитие на нашето общество по пътя към комунизма. Тая задача, заедно със задачата за по-нататъшното усъвършенствуване на законодателството, беше включена и в програмната декларация на новото правителство, която изнесе новият председател на Министерския съвет др. Тодор Живков и която бе единодушно утвърдена на вчерашното заседание на сегашната втора сесия на Четвъртото Народно събрание.

Проектът за правилник за вътрешния ред се подлага на разглеждане обаче още сега, преди да се изчака изработването и гласуването на новата Конституция. Въпреки това обаче и въпреки големия брой нови и твърде съществени разпоредби, които той съдържа и които липсваха в досегашния правилник, утвърден от Третото Народно събрание, новият правилник с нищо не противоречи и на сегашната иначе остаряла Конституция. Само по няколко въпроса, които той регулира, Конституцията от м. декември 1947 г. установява правила, например за Комисия по проверка на изборите или пък за анкетни и особени комисии. Само по един единствен въпрос досегашната Конституция изрично препраща към Правилника за вътрешния ред — това е въпроса за ръководството на пленарните заседания. Всички други разпоредби на правилника конкретизират или доразвиват отделни текстове на Конституцията, в които изобщо нищо не се говори за правилник за вътрешния ред, или пък и това е главното в него, пряко и сами регулират материята във връзка с организацията на Народното събрание и във връзка с видовете дейности, които то, неговият Президиум, Бюрото и постоянните му комисии развиват. Това обаче е напълно съобразено с Конституцията.

Като гласува свой Правилник за вътрешния ред, Народното събрание действа като върховен орган на държавната власт, като върховен изразител на народния суверенитет. По силата на основното начало за върховенството и пълнотата на неговата власт този принцип Ленин наричаше принцип на народното самодържавие. Именно като изрази-

тел на народния суверенитет, установен от чл. 15 във връзка с чл. 2 на сегашната Конституция, Народното събрание има автономното правомощие само да си определи организационната структура, както и формите и методите, с които то и неговите звена и органи си служат при изпълнението на функциите, които има по силата на Конституцията.

За да упражни това си автономно саморегулиране, Народното събрание не се нуждае от изрично овластяване от Конституцията. Достатъчно е само правилникът да не противоречи на изрични повелителни нейни разпоредби.

Естествено, когато стигнем до изработването и гласуването на новата Конституция на страната, редица принципни положения на сегашния правилник, който предстои да утвърдим, ще могат да се използват при изработването на нейните текстове, например във връзка с постоянните комисии, във връзка с правата и задълженията на народните представители и т. н.

От тази постановка се вижда, че новият Правилник за вътрешния ред на Народното събрание, без да изчерпва всички въпроси във връзка със задачата за засилване и разширяване ролята на Народното събрание и неговия Президиум, е в състояние, макар и да бъде гласуван при действието на Конституцията от 1947 г., да отговори на задачата, поставена от Осмия конгрес на партията чрез доклада на др. Тодор Живков и чрез резолюцията на конгреса относно засилване ролята на Народното събрание и повишаване значението му в цялостния държавен живот.

За да се прецени доколко и по какъв начин новият правилник за вътрешния ред на Народното събрание отговаря на тази задача, дали съдържа инструментите, конституционните средства за нейното осъществяване, необходимо е да се подчертаят други три момента: че в Конституцията и в държавно-политическата практика ние говорим за Народно събрание в няколко различни оттенъка, които даваме на термина. В едни случаи имаме предвид Народното събрание като заседаващ състав от всички народни представители, а в други случаи ние подчертаваме Народното събрание и някои от текстовете също имат това предвид — Народното събрание като сложна организация, която включва едновременно и състава, т. е. пленарните заседания, и органите на събранието, които действуват постоянно, като Президиум, Бюро, постоянни или еднократни комисии и др.

От друга страна, трябва да се има предвид, че Правилникът за вътрешния ред на Народното събрание има предвид ролята и на всички тези звена в организационната система на самото Народно събрание.

При изпълнението на всичките три основни негови функции — законодателната функция, по излъчване върховните органи на управление, ръководството на съдебната система и Главната прокуратура и функциите на контрол, цялата система от неговите вътрешни звена тъй или иначе участва в изпълнението на всяка една от тези три основни дейности.

От друга страна, трябва да се отбележи, че настоящият правилник съдържа разпоредби, които засилват и правят по-ефикасна ролята както на пленарния състав на всички народни представители — ако вземем първия аспект на понятието Народно събрание, така ролята и на цялата система от неговите звена в изпълнение на всяка една от тези три основни задачи или функции на Народното събрание.

Според Правилника за вътрешния ред на Народното събрание разширяването и засилването на ролята на Народното събрание не означава стесняване и накърняване на прерогативите и правата на Министерския съвет и на отделните централни ведомства. Цялата наша досегашна Конституция и цялата наша теория и теоретическите концепции за социалистическата държава, било във фазата на диктатура на пролетариата, било в процеса на нейното прерастване в общонародна държава, каквато е вече съветската държава, където се завърши процесът на прерастване на пролетарската диктатура в общонародна държава, почиват на принципа за единството на политическата власт. Ние и теоретически, и практически отхвърляме теориите и концепциите за разделението на властите.

В условията на социалистическото общество политическото развитие, за разлика от положението в развитите капиталистически страни, разширяването и засилването на ръководните функции на Министерския съвет не означава изземване и стесняване или лишаване от функции Народното събрание, нито пък обратното — разширяването и укрепването на ролята на Народното събрание изобщо не означава стесняване или изземване функциите на Министерския съвет. Не би било признак на действителна сила за Министерския съвет, ако той би иззел, би лишил от някои функции органа, от който черпи своите пълномощия. Само в капиталистическите страни, във връзка със създаването на диктатури или на прикрити фашистки режими, учението и практиката за „засилването на изпълнителната власт“ всъщност означава, приложени на дело, по необходимост развитие към обезличаване на парламентите, развитие и към формално изземване на техните функции или към възпрепятстване на парламентите да упражняват формално признатите им функции.

Аз бих искал да изтъкна с оглед на поставената си по-горе задача как, доколко и по какъв начин новият правилник

съдействува за постигане на целта да се увеличава ролята на Народното събрание и на неговия Президиум, ония разпоредби в новия правилник най-напред в областта на законодателството и на цялостната държавна политика. В тази насока бих искал да посоча например конституционното узаконяване на задължителността на програмната декларация на правителството, предвидена в чл. 9 от проекта. И вчера ние имаме, така да се каже, антиципирано изпълнение на това ново основно положение на Правилника за вътрешния ред. От друга страна, трябва да се изтъкне и този факт, че новото регулиране в Правилника за вътрешния ред има огромно значение с оглед на общия контрол, който Народното събрание ще упражнява. Правителството ще представя отчет за цялостната политика в бъдеще или за политиката по отделни сектори на икономическото и държавното развитие, като изхожда от мероприятията, набелязани в предходната си програмна декларация. Освен това гласуването на програмната декларация означава насока, в която правителството ще има да изработва законопроекты и да издава постановления и разпореждания за прилагане на стопанската и културната политика.

Другари, аз бих искал да изтъкна по-нататък, че новият правилник преутвърждава и закрепва практиката за одобряване на нормативните укази със закон и по този начин туря край на съществуващите по-рано спорове за силата и значението на укази след тяхното утвърждаване в нашата правна система с оглед на нашата система на извори на действащото право. Съществено значение с оглед засилване ролята и мястото на Народното събрание в нашата държавна организация имат и всичките правила на внесения проектоправилник, които регулират по-добре, с усъвършенствуване на досегашната уредба, въпросите относно внасянето, подготовката и обсъждането на законопроектите. Във връзка с това аз искам да посоча, че неотдавна Министерският съвет след продължителни проучвания и в Президиума на Народното събрание, и в партийните ръководни органи издаде едно забележително постановление — постановление 139 за по-нататъшното опростяване, усъвършенствуване и кодификация — цитирам по памет — на нашето законодателство. Това постановление за жалост остана необнародвано, то остана едва ли не като поверителен документ, макар в него да няма нищо поверително. Аз лично препоръчвам Народното събрание в лицето на неговия Президиум да вземе мерки този твърде съществен, държавно-партиен документ да бъде обнародван в „Известия на Президиума“, за да може да се види в него как партията поставя организирано, съзнателно задачата за преустройството на цялото наше заварено право, твърде много остаряло не само в конституционната си част поради изли-

зането на страната от преходния период и поради наслоения от политиката по време на култа към личността.

Друг един комплекс от норми, с който новият Правилник за вътрешния ред допринася съществено, за да засили Народното събрание своята роля и своята тежест в държавния живот, е комплексът от норми относно постоянните комисии. Аз бих искал да изтъкна, че досега действащата още Конституция от 1947 г. всъщност говори само за Комисия за проверка на изборите и за анкетни или пък особени комисии. А от 1947 г. насам ние имаме няколко паралелно развиващи се държавноправни процеси в тази област.

Преди всичко, докато последното, Трето Народно събрание имаше наред с Комисията за проверка на изборите само две общи и три отраслови комисии, сега новият правилник предвижда извън Комисията за проверка на изборите още десет комисии, от които две общи — по бюджета и плана и по законодателството — и осем отраслови комисии. Най-напред това непрекъснато нарастване на броя на комисиите, изричното им окачествяване в Правилника за вътрешния ред като постоянни комисии и отрасловата специализация на по-голямата част от тях показва, че е създадена възможност близо две трети от народните представители — като се имат предвид броят и съставът на избраните другари в комисиите, да бъдат включени на активна работа освен в пленарните заседания и в дейността в своите изборителни райони, още и в работата на една или няколко от постоянните комисии.

От друга страна, трябва да изтъкна, че се усъвършенствуват и формите, и способите, чрез които постоянните комисии участвуват в цялостната дейност на Народното събрание. Това не значи, че Правилникът за вътрешния ред установява в тази насока някаква рамка, някакво ограничено изброяване. Текстът изрично предвижда, че Народното събрание, без да изменя правилника, може да създава и други комисии. По мое лично убеждение, без да правя предложение сега, да се допълва правилникът — назряват условията да се създаде още една комисия при Народното събрание за въпросите на работата на народните съвети, за да може Народното събрание като цяло да упражнява своя надзор върху народните съвети, подпомогнато и от дейците от собствената си среда — от избраните народни представители, а не само от служебния апарат на съответния си отдел.

Бих искал също така да посоча, че се очертава и една специална комисия *ad hoc* с огромна историческа задача. Др. Тодор Живков спомена в доклада си пред VIII конгрес и вчера в програмната декларация, на новото правителство, че у нас ще се изработи нова конституция. Когато партията подготви предварителния проект и принципите му, очевидно ще се стигне до една специална парламентарна комисия, със

специална задача, която вече да подработи окончателно конституционния проект.

Другари, аз бих искал да отбележа по-нататък, че в условията на нашето държавно развитие, в условията на развитие на самата институция на Народното събрание като комплексна организация няма антагонизъм и няма изземване на функциите от едни негови звена за сметка на други, нито в полза на специализирано звено за сметка на основното тяло — пленарното заседание. Комисиите имат за основно задължение не да изземват функции и компетентности на пленарното заседание, а да подготвят решенията до оная степен на зрелост, при която да се обезпечи приемането на законодателни решения с възможно най-голяма полза.

Аз бих искал да посоча, че повишаването и разширяването на ролята на постоянните комисии, което се предвижда в новия проект, не се изразява в една единствена насока. На тези комисии се възлага освен творческото подпомагане на законодателната работа на Събранието, още и упражняването от името на Народното събрание на системен контрол върху дейността на съответните министерства, ведомства и пр. И в тази насока новият текст заменя изразите „наблюдават“ и „следят“ — много предпазливи, много малко определени, с преките окачествявания на надзорната функция като функция на системен контрол. В тази насока редакцията на новия правилник изхожда изцяло от директивните указания на Програмата на Комунистическата партия на Съветския съюз, който документ Осмият конгрес на Българската комунистическа партия окачестви и като програма на нашата партия.

Аз бих искал по-нататък да посоча, че новият правилник не говори за комисиите като за „помощни“ органи на Събранието, а направо като органи на Събранието. Това очевидно не е само редакционно словесно изменение.

Също така заслужава да се отбележи и разширяването на функциите във връзка с инициативи за създаване, изменение и отмяна на действащи законоположения в нашата страна. Новият правилник предвижда, че постоянните комисии съгласувано с Президиума могат да внасят за разглеждане, и то направо в Министерския съвет, предложения за налагащи се по тяхна преценка изменения, допълнения и отмени на действащи закони или укази.

Щом като се постигне съгласуване с Президиума, Министерският съвет е вече надлежно сезиран, без да се обвързва от предложенията по същество, но вече се постига в значителна част едно истинско, макар и ненапълно довършено право на законодателна инициатива за самите постоянни комисии.

Според мен условията много бърже назряват, за да можем и формално, изрично да предвидим направо право на

законодателна инициатива за постоянните комисии. Всички социалистически страни, извън нашата страна, вече предвиждат било в конституционните си текстове, било в правилници за техните законодателни тела такова право на законодателна инициатива за самите комисии.

По-нататък аз бих искал да подчертая специално, че самите комисии, когато упражняват контролната си функция, действайки като органи на Народното събрание, в тези случаи упражняват заедно с това и свои собствени правомощия. Те не се нуждат от ничие разрешение, не се нуждат от ничие одобрение, за да извършат системни проверки върху ония отрасли на държавното управление и на икономиката, за които са натоварени от Народното събрание по силата на правилника или от Президиума и Бюрото на Народното събрание по реда на чл. 22, ал. II от проекта.

Бих искал по-нататък да изтъкна, във връзка с разширяването на тяхната роля в областта на законодателното творчество, че новият проект предвижда и възможност комисии-те да бъдат сезирани да дадат своето заключение, да се използват държавният, житейският и стопанско-политическият опит, преди да се разгледат проектозакои, проектоукази или проектопостановления от Министерския съвет, т. е. когато ведомството-вносител не е приключило за себе си работата по окончателното изготвяне на своите становища по същество и в редакционно отношение и не е представило документите в Министерския съвет.

Аз бих искал да съобщя на Народното събрание, че от проверките, които ние направихме в Чехословашката социалистическа република след влизане в сила на новата конституция на Чехословашката социалистическа република и нормите, съответстващи на Правилника за вътрешния ред, се оказва, че комисията по бюджета е разглеждала доста продължително проекта за държавен бюджет, преди той да се внесе от Министерството на финансите в Министерския съвет на Чехословашката социалистическа република, и че тази форма на обсъждане и съдействие се е оказала извънредно полезна.

Ние виждаме от нашия опит, от работата на нашата Комисия по бюджета и плана, че вече е твърде трудно, след като Министерският съвет с документи на Плановата комисия, на Министерството на финансите, ведомствата и пр. и пр. е установил окончателно проектоплана и проектобюджета, да се прави по-значително „разбутване“ и да се правят много съществени изменения в разпределението на кредитите. Вече е някак си късно. Но и в такива области предварителното сондиране и предварителното обсъждане на материята от една комисия или състав от лица от няколко комисии може да се окаже на практика твърде полезно. Опитът на

Чехословашката социалистическа република в това отношение се оказа насърчителен и много резултатен.

Аз бих искал да посоча, че натоварването на комисиите с функции на системен контрол, засилването на техните проучвания и по обем, и по сложност, привличането към консултации на специалисти и научни работници в тяхната работа и т. н. наложи да се въведе и един нов момент в живота на комисиите, който значително увеличава ефективността на техния принос при засилването на ролята на Народното събрание. Става дума за плановото начало. За пръв път новият правилник предвижда, по подобие напр. на положението в Чехословашката социалистическа република и Румънската народна република, че самите комисии работят по предварително изработени планове, надлежно съгласувани с Бюрото на Народното събрание.

Другари, евентуалното въвеждане по-нататък на правото на законодателна инициатива на постоянните комисии ще бъде едно обогатяване на конституционните и държавните форми, чрез които е провеждано и ще се провежда партийното ръководство в законодателния процес.

При упражняването на всички функции на Народното събрание и особено при законодателството и при контролната функция комисиите получават според новия правилник много по-действени средства, за да изпълняват ролята си на органи на Народното събрание, на звена от неговата организационна система.

В тази насока заслужава да се посочи например, че комисиите на Четвъртото Народно събрание, преди още правилникът да бъде внесен тук за гласуване, вече проявиха по-значителна активност и инициатива, за една-две от които ще дам някои факти.

Така например на съвместното заседание на Законодателната комисия и Комисията по селското стопанство беше подложен на много обстоен анализ внесеният проектозакон за изменение на Закона за данък общ доход по въпроса за преразпределението и частичното изземване на диференциалната рента в селското стопанство. На съвместното заседание комисиите не стигнаха до окончателно одобрение на проекта, за да го предложат в завършен вид, а решиха да формират работна група, която да провери опасенията за zlepоставяне на някои ТКЗС в планинските райони. Наред с това те предвидиха създаването на още една група за проучване, която, след като се утвърди внесеният законопроект, да извърши изследвания за действителното състояние на отклоненията между различните размери на диференциалната рента в различните райони на страната.

Трябва да отбележа, че ръководителите на Министерството на финансите и Министерството на земеделието се отне-

соха с разбиране към предложенията на двете постоянни комисии и дадоха съдействие за формиране на работните групи, за да изпълнят на надлежно равнище и с надлежна компетентност задачите.

Съвместното заседание на Законодателната комисия и Комисията по транспорта и съобщенията с участието на ръководни другари от Министерството на транспорта и съобщенията изработи предложения за редица съществени изменения в Закона за гражданското въздухоплаване, който ние по-нататък ще има да гласуваме.

Законодателната комисия, когато разгледа проектозакона за народностопанския план за 1963 г., като констатира, че сегашният режим на договорите между социалистически организации..., направи препоръка по реда на чл. 24 от правилника да се ускори внасянето на законопроекта за тия договори.

Същото трябва да се каже и за редица други проекти за закони, които бяха обсъдени от Законодателната и от отраслови комисии.

По нов начин новият правилник за вътрешния ред урежда и упражняването на контролните функции от Народното събрание в неговите пленарни заседания. В тази насока заслужава например да се посочи, че за пръв път, без да има изричен текст в Конституцията, сегашният проект урежда по-конкретно надзора върху Главната прокуратура и Върховния съд във връзка с техните отчети пред Народното събрание, като установява задължение на Президиума да довежда до знанието на пленума на Народното събрание резултатите и констатациите, до които е стигнал при проучването и обсъждането на отчетите на Главната прокуратура и Върховния съд на нашата република. И двата тия органа черпят своите правомощия от акт на Народното събрание.

Също така заслужава да се отбележи и обстоятелството, че и постоянните комисии, след като извършат проверки в министерствата и на други места, могат да внасят направо своите заключения и в Народното събрание, ако не се постигне уреждане на спорните въпроси, за да вземе то решение в следващата сесия — чл. 25 от проектоправилника.

Аз смятам, че по-нататък засилването на функциите и ролята на Народното събрание ще бъде обслужено благоприятно, ако се въведе режим, който да предвиди право на законодателна инициатива за Президиума на Народното събрание, за Върховния съд, както и право на законодателна инициатива за централните ръководства на обществените организации. Но това е вече въпрос, който ще се реши при предстоящото изработване на нова Конституция. И понеже нейното разработване е вече, тъй да се каже, „на хоризонта“, предвидено е за недалечно бъдеще, аз не правя конкретно предложение, да се предвидят правила в текста на новия правилник.

Очевидно е обаче, че гласуването на новата конституция ще наложи правилникът да претърпи онези корекции и допълнения, които трябва да го поставят в хармония с бъдещите нови конституционни текстове.

Другари, този бегъл анализ на някои предварителни положения и на някои от по-важните правила в новия Правилник за вътрешния ред на Народното събрание ми позволява да заключа, че той, като документ от нормативно естество, равнозначен със закон, напълно отговаря на поставената от Осмия конгрес на партията задача да се засилва ролята и повишава ефективността на Народното събрание в целия наш държавен живот.

Заедно с това новият режим на организацията и формите на дейност на Народното събрание и на връзката между него и другите държавни органи позволява да се осъществи и онази цел, която Маркс и Ленин, макар и по различни поводи, предвидиха за върховния представителен орган на власт след социалистическата революция — да се превърне в работеща корпорация, която едновременно да законодателствува, да организира изпълнението на гласуваните от нея закони и да упражнява контрол върху всички органи, които черпят своите правомощия от нейните решения, от нейните актове.

Оттук насетне всичко зависи от цялостното и последователно приложение на текстовете и принципите, които новият правилник предвижда и съдържа.

Ленин беше казал специално за буржоазните закони, че приложението на буржоазните закони, включително и конституциите, е по-лошо от самите буржоазни закони и конституции. Но това, което важи за буржоазното общество при загиването на буржоазно-капиталистическата държава и упадъка на законността при империализма очевидно не важи за приложението на законодателството от социалистически тип. При нашите условия, при съзнателния характер на ръководството на икономическите процеси, при постоянното засилване ролята на научното предвиждане в законодателния процес, при навременното създаване на нормативни актове и навременното им изменяване и заменяване с оглед развитието на обективните условия, за да отговарят те на днешните и на утрешните нужди, са налице всички предпоставки, за да можем да имаме приложение на нашите нови закони, включително и на новия Правилник за вътрешния ред на Народното събрание, което да е по-добро от самия техен текст и по този начин да служи не само на нуждите на днешния ден, но и на нуждите на утрешния ден.

По силата на всички тези съображения и като имаме предвид, че правилникът ще претърпи в недалечно бъдеще и други усъвършенствувания след влизане в сила на новата републиканска конституция, аз смятам, че той дава една солидна

и сполучлива основа за бъдещата законодателна дейност и за упражнението на върховно-управителните и контролни правомощия на нашето Народно събрание и за повишаване на неговата ефективност и роля при осъществяването на стопанско-организаторската и културно-възпитателната дейност на нашата нова социалистическа държава. В това аз виждам и приноса, който новият правилник в процеса на неговото приложение ще даде, за да се осъществяват целите и задачите, формулирани в Директивите за развитието на народното стопанство до 1980 г., в резолюцията на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия и в гласуваната вчера програмна декларация на нашето ново народно правителство.

Ето защо аз поддържам правилника и предлагам той да бъде утвърден от Народното събрание. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата акад. Тодор Павлов.

Акад. Тодор Павлов: Другари, няма да произнасям реч, защото напълно съм съгласен с другарите, които говориха преди мен. Те разгледаха основните положения, принципните положения, залегнали в правилника, изтъкнаха неговото значение. А последният оратор др. Василев подчерта, че може би някои положения на правилника, след като приемем новата Конституция, ще претърпят известни изменения. И така сега защо ще приказваме по всички тия въпроси?

Аз искам да направя едно предложение, като заявявам предварително, че съм напълно съгласен с правилника и ще гласувам за него.

Другари, тук, в залата, на сесията на Народното събрание присъствуват десетки научни работници, инженери, техници със средно образование и т. н. А в самия Президиум, в правителството и в Бюрото на Народното събрание има около девет висококвалифицирани научни работници. Никога досега това не е било. Това е един извънредно важен факт, който рисува правилната политика на нашето правителство начело с др. Тодор Живков, на Централния комитет на нашата партия и на цялата наша научна общественост, на нашия народ. Никакво съмнение няма, че в близко бъдеще ще се видят положителните, прекрасните резултати от този факт, че толкова много научни работници участвуват в работата на Народното събрание и ще участвуват и в комисиите, и в различните анкетни, тъй да се каже, колективи и пр.

Искам да направя следното предложение за уточняване на някои неща в правилника. Например, когато се говори за комисиите на Народното събрание, в правилника се предвиж-

да Комисия по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес. Ние всички сме съгласни, няма никакво съмнение в това, че техническият прогрес трябва да бъде предмет на някоя комисия, че трябва да бъде обсъждан от някоя комисия. Техническият прогрес е извънредно важно нещо. Без технически прогрес напред ние не можем да се движим. Следователно това е правилно.

По-нататък следва Комисия по селското и горското стопанство. Но там няма ли технически прогрес? Следва Комисия по строителството, благоустройството и плановото изграждане на населените места. Там не може ли да се говори за технически прогрес? Комисия по транспорта и съобщенията—там не трябва ли да се говори по техническия прогрес? Комисията по търговията и т. н. Навсякъде почти може да се говори по техническия прогрес. Ние имаме Съвет за наука и технически прогрес при Министерския съвет.

Става дума къде тук в това разпределение на комисиите ще намери място науката. Думата наука не се среща никъде. Например по-нататък четем: Комисия по просветата и културата. Просвета, култура — това са прекрасни неща. Имаме и Министерство на просветата и културата, което ще ръководи просветата и културата в нашата страна. Имаме и други комитети, които се занимават с тези въпроси. Имаме и отдел в Централния комитет на партията по тия въпроси.

Но и в Народното събрание някоя комисия ще трябва ли да се занимава също така с науката освен с просветата и културата? Съвършено ясно е, че трябва да се занимава.

Понеже между другото аз се занимавам и с въпросите на логиката и не мога да търпя, когато някъде няма логика, струва ми се, че не е логично техническият прогрес да стои само при Комисията по промишлеността и енергетиката, а там, където той е нужен и при другите дейности, при другите организации и учреждения, да не се споменава. Затова правя следното предложение: Комисията по просветата и културата да бъде наречена така: Комисия по науката, техническия прогрес, просветата и културата. Тази комисия да се раздели на две подкомисии: едната подкомисия да работи върху въпросите на науката и техническия прогрес, а другата подкомисия — по просветата и културата. И цялата комисия, когато се събере, ще обсъжда всичките тези въпроси, към които се отнася и науката. Например педагогическа наука имаме, имаме наука за културното развитие, за културната революция — всичко това ще трябва да се има предвид.

Следователно струва ми се, че правилно ще постъпим, ако тук пред „просветата и културата“ прибавим думите „Комисия по науката, техническия прогрес“ или пък само думата „наука“, ако щете. Но аз смятам така да бъде: „Комисия по науката, техническия прогрес, просветата и културата“. Ако

пък вие смятате, че може да се спомене тук само науката, ще бъде: „Комисия по науката, просветата и културата“.

Обаждат се: Правилно.

Акад. Тодор Павлов: Аз смятам, че това предложение е правилно и ще позволи на комисията да се занимае по-основно с тези въпроси, които се уреждат в правилника.

Председателстващ Светла Даскалова: Повече записали се за изказване по Правилника за вътрешния ред на Народното събрание няма. Искат ли някой думата?

Акад. Любен Василев: Аз искам да кажа няколко думи от място.

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата народният представител Любен Василев.

Акад. Любен Василев: Аз смятам, че може да се добави в Комисия по просветата и културата и думата „наука“, но трябва да остане технически прогрес горе в Комисията по промишлеността и енергетиката, защото главно там са проблемите на техническия прогрес и цялото наше законодателство, което ние създаваме и развиваме в тази насока, е в девет десети там.

Нищо не пречи да свикваме съвместни заседания на двете комисии и да отиде там и Законодателната комисия, но нека техническият прогрес да остане в Комисията по промишлеността и енергетиката, специално подчертан, а в по-долния текст да отиде науката.

Председателстващ Светла Даскалова: Има ли други от другарите народни представители, които желаят да се изкажат по проектоправилника? — Няма.

Проф. Иван Попов: Моля, моля.

Председателстващ Светла Даскалова: Думата иска народният представител др. Попов.

Проф. Иван Попов: Искам да взема отношение по това предложение — да стане Комисия за наука, просвета и култура и за мястото на науката в правилника. Сега правим общ план, единен план за наука и технически прогрес и така се разбира — един единствен план. Ние не можем да го делим на две комисии. Там, където ще бъде науката, трябва да се сложи и техническият прогрес.

Председателствуващ Светла Даскалова: Давам думата на председателя на Комисията по изработване на Правилника за вътрешния ред на Народното събрание др. Фердинанд Козовски, който да вземе отношение по направеното предложение за изменение на проекта.

Фердинанд Козовски: Другари, аз трябва да взема отношение по така направеното предложение. Целият въпрос е там, че в такива случаи, когато постъпват нови предложения, трябва да се свиква комисията, за да вземе отношение по постъпилите предложения. Но аз мисля, че сега въпросът може да се разреши, без да свикваме заседание на комисията, в този смисъл: предложението на др. Тодор Павлов с допълнението, което се прави от др. Любен Василев, е съвършено правилно и трябва да се приеме. Смятам, че никой от другарите от комисията няма да възрази. Ако възразява, ще подложим този въпрос на гласуване, без да оттегляме комисията на предварително съвещание.

Съгласни ли сте с това да се приеме предложението на др. Василев, т. е. това, което предложи акад. Тодор Павлов, с корекцията на др. Василев — значи, техническият прогрес да си остане към промишлеността и енергетиката, а да се отдели въпросът за науката в Комисията по просветата и културата?

Пеко Таков: Защо не се свика комисията и след обяд да се гласува?

Фердинанд Козовски: Нека се изкажат народните представители. Има ли възражения от страна на комисията? — Няма.

Раденко Видински: Аз искам думата.

Председателствуващ Светла Даскалова: Има думата народният представител Раденко Видински.

Раденко Видински: Аз смятам, другари, че не бива да се отлъчва, да се отделя науката от техническия прогрес. Нито техническият прогрес може без наука, нито науката без технически прогрес. Да се не пришива науката на едно място, а техническият прогрес — на друго място. И не съм съгласен с предложението на др. Козовски и на др. Павлов. Нека да се свика комисията и този въпрос да се прегледа още един път.

Председателствуващ Светла Даскалова: Има думата народният представител Александър Обретенов.

Проф. Александър Обретенков: Другари, преди да се свика комисията, искам да направя едно запитване, което да се има предвид.

В чл. 83 на правилника се казва, че народните представители получават платен отпуск от мястото, където работят, по време на сесиите на Народното събрание, а членовете на комисии — по време на заседанията на комисии. Това дали няма да влезе в някои по-сложни взаимоотношения и противоречия с Кодекса на труда и ако влезе, няма ли нужда да се упомене нещо, да се каже, да се урегулира това положение?

Председателстващ Светла Даскалова: Другари народни представители, който е съгласен да се свика Комисията по изработването на Правилник за вътрешния ред на Народното събрание, за да вземе отношение по направените предложения, моля да си вдигне ръката. Приема се.

Моля да се събере комисията по изготвяне на правилника при председателя на комисията.

Вдигам заседанието за 15 минути.

(След почивката)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители, заседанието на Народното събрание продължава.

Комисията по изработването на Правилника за вътрешния ред на Народното събрание се събра и обсъди направените от другарите народни представители предложения.

Давам думата на акад. Любен Василев, член на комисията, да изрази мнението на комисията.

Акад. Любен Василев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! По въпроса за известни изменения в наименованията на комисии след станалите разисквания се констатира, че тези наименования, които се съдържат в чл. 18 на внесенния проект, който обсъждаме тук, са установени от Народното събрание на 15 март 1962 г. с решението за избор на комисии. Това е, от една страна.

От друга страна, като имаме предвид и състава на Комисията по просветата и културата, в която бяха включени, както знаете, и изтъкнати наши ръководни дейци на научноизследователските учреждения, очевидно се имат предвид под термина „просвета и култура“ и науката, и научноизследователските учреждения. Затова, без да се изменя нещо по същество, комисията предлага да се включи в наименованието на Комисията по просветата и културата и думата „наука“ и

да стане Комисия по науката, просветата и културата. Що се отнася до Комисията по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес, Комисията по изработване на правилника предлага да се запази обозначението тъй, както е дадено в разглеждания проектоправилник. Тук ние изхождаме освен от съображението, както споменах, че Събранието се е произнесло при избора на комисиите през м. март и с оглед на това е дало обозначението и подбрало състава ѝ, още и от следните съображения: тук става дума не за комисия, която ще се занимава с въпроси на научни изследвания, които тепърва ще доведат до изобретения и рационализации, а става дума за комисия, която ще се занимава с въпроси за планово внедряване на техническия прогрес, изобретения и рационализации, например по службите на ИНРА, режима на Закона за рационализациите и изобретенията, режима на постановленията, които уреждат премии за внедряване на вече известни готови рационализации в производството, режима на разни фондове с инвестиции и пр., и пр.

От друга страна, главното приложно поле на дейност по техническия прогрес е все пак промишлеността и енергетиката. Доколкото ще имаме случаи и в селското, и в горското стопанство, и в строителството, транспорта и съобщенията, а на нас ни е известно, че ще имаме такива случаи, нищо не пречи да свикваме съвместни заседания на Комисията по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес с Комисията по транспорта и съобщенията или да образуваме една съвместна група със специалисти на двете комисии или на още една комисия, ако се касае до банково кредитиране, до инвестиции в областта на техническия прогрес.

Правилникът е много гъвкав и следователно не ограничава дейността по техническия прогрес, но понеже в голямата си част, в четири пети, ако не и повече, все пак това е материя, свързана с промишлеността и енергетиката, комисията предлага да се запази наименованието без изменение.

По изказването във връзка с чл. 83 от проектоправилника — за платения отпуск на народните представители, когато Събранието заседава, на сесиите, и на членовете на комисии по време на заседанията на комисиите, няма никаква нужда да се казва, че се изменят текстове на Кодекса на труда, защото това е акт на Народното събрание, това не е правилник за приложение на закон. От друга страна, съвсем ясно е, че тук става дума за платен отпуск за участие в заседание на комисията, в която са избрани, но не и комисия, в която не са избрани, а участвуват само със съвещателен глас. Там вече няма платен отпуск по чл. 83.

Затова аз ви моля от името на Комисията по правилника да се съгласите в чл. 18 от внесенния проект да се прибави са-

мо думата „наука“ и да стане Комисия по науката, просветата и културата. Другото да остане така.

Председателстващ Светла Даскалова: Моля народния представител др. акад. Тодор Павлов да каже съгласен ли е с предложението на комисията?

Акад. Тодор Павлов: Напълно съм съгласен.

Председателстващ Светла Даскалова: Моля народния представител Александър Обретенев да каже дали е съгласен с предложението на комисията.

Проф. Александър Обретенев: Съгласен съм.

Председателстващ Светла Даскалова: Някой друг да желае думата?

Давам думата на народния представител др. Йовчо Йовчев.

Акад. Йовчо Йовчев: Другари, аз предлагам да разпределим така науката, че да е ясно за коя наука става въпрос. Бих предложил да излезем от това „тежко“ положение (*оживление*) във връзка с названието, като давам следната формулировка: „Комисия по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес и свързаната с тях наука“, иначе ще сложим науката в един куп и не ще знаем къде да я търсим. Затова, другари, тъй като тук се концентрират най-големите проблеми на науката, нека да не я откъсваме от същината на въпросите и нейното назначение. Затова и аз правя това предложение.

Председателстващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни с изнесеното от акад. Любен Василев предложение на Комисията по изработване Правилник за вътрешния ред на Народното събрание, да гласуват.

Въздържали се? — Няма. Против? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с току-що направеното предложение от народния представител др. Йовчев, да гласуват. — Не се приема.

Понеже в изказванията на записалите се оратори не се направиха други предложения за изменение на внесенния проект, ще пристъпим към гласуване.

Бюрото предлага гласуването да стане по глави. Има ли друго предложение? — Няма. Онези от другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, да вдигнат ръка. — Мнозинство, приема се.

Моля др. Минчо Минчев, докладчик на комисията, да чете текста на проектоправилника.

Докладчик Минчо Минчев: (От трибуната. Чете)

„П Р А В И Л Н И К

за вътрешния ред на Народното събрание на Народна република България.“

Председателстващ Светла Даскалова: Народните представители, които са съгласни със заглавието на правилника, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„ГЛАВА ПЪРВА

Общи положения

1. Народното събрание е върховен орган на държавната власт и единствен законодателен орган в Народна република България. В рамките на Конституцията то е носител на държавната власт във всичката ѝ пълнота.

2. Народното събрание извършва своята дейност въз основа на Конституцията и съобразно разпоредбите на този правилник.

В случаите, когато правилникът не урежда някои процедурни въпроси, Народното събрание взема специални решения.

Председателстващ Светла Даскалова: Другарите народни представители, които са съгласни с приемането на глава I на проекта, както бе прочетена, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„ГЛАВА ВТОРА

Конституиране на Народното събрание и избиране и отчитане на висшите държавни органи

3. Новоизбраното Народно събрание се свиква на първа сесия от Президиума на предишното Народно събрание най-късно в двумесечен срок от деня на изборите.

4. Първото заседание на новоизбраното Народно събрание се открива от най-възрастния народен представител.

Под негово председателство Народното събрание избира из своята среда Бюро в състав: председател и трима подпредседатели.

Бюрото встъпва в изпълнение на своите функции веднага след избора му.

5. Народното събрание избира из своята среда шест секретари.

6. На първата сесия Народното събрание избира и постоянни комисии.

7. На първата си сесия Народното събрание избира из своята среда Президиум на Народното събрание в състав: председател, двама подпредседатели, секретар и 15 члена.

В Президиума на Народното събрание не могат да бъдат избирани членове на правителството, заместник-министри, ръководители и заместник-ръководители на централните ведомства.

8. Президиумът на Народното събрание отговаря за цялата си дейност пред Народното събрание (чл. 34 от Конституцията) и всяка година се отчита пред него. В отчетния доклад се включват и въпросите, свързани с надзора на Президиума над дейността на народните съвети и оказаната им помощ, както и с надзора над дейността на Главната прокуратура и на Върховния съд на Народната република.

9. На едно от първите заседания на първата сесия Народното събрание приема оставката на правителството. След това то избира председател на Министерския съвет и по негово предложение — останалите членове на правителството.

Членовете на правителството полагат предвидената в чл. 41 от Конституцията клетва.

В същата сесия Народното събрание разглежда и гласува програмната декларация на новото правителство.

10. В изпълнение на чл. 40, ал. II от Конституцията на Народна република България всяка година правителството дава отчет за работата си пред Народното събрание, което взема решение по него.

11. Народното събрание избира за срок от 5 години Върховния съд и главния прокурор на Народната република, които отговарят пред него. Разглеждането на ежегодните отчетни доклади за дейността на Главната прокуратура и на Върховния съд се възлага на Президиума на Народното събрание.

12. Народното събрание може по всяко време да сменява изброените в тази глава органи или отделни членове от техния състав."

Председателстващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетения текст на глава II от правилника, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„ГЛАВА ТРЕТА

Бюро и секретари

13. Бюрото на Народното събрание:

- а) организира сесиите и ръководи заседанията на Народното събрание;
- б) наблюдава, подпомага и съгласува дейността на комисиите на Народното събрание;
- в) разпределя законопроектите и другите въпроси, внесени в Народното събрание за разглеждане от комисиите според тяхната компетентност;
- г) поддържа връзки с парламентарните групи;
- д) оказва помощ на народните представители при осъществяване на тяхната дейност и на връзката им с избирателите;
- е) организира връзките между Народното събрание и парламенти на другите държави.

Пред парламенти на другите държави Народното събрание се представлява от председателя на Бюрото, а в негово отсъствие — от заместващия го подпредседател.

В периода между сесиите Бюрото на Народното събрание осъществява своята дейност съгласувано и в тясно сътрудничество с Президиума на Народното събрание.

14. Заседанията на Народното събрание се ръководят от председателя на Бюрото или от някой от подпредседателите.

Председателстващият заседанието:

- а) открива и закрива заседанието;
- б) съобщава на Народното събрание постъпилите за разглеждане законопроекти и предложения;
- в) ръководи разискванията;
- г) поставя на гласуване въпросите и обявява резултатите;
- д) дава надлежен ход на постъпилите в Народното събрание писма и съобщения;
- е) подписва решенията и другите актове, приети под негово председателство от Народното събрание.

15. Когато председателстващият иска да вземе участие в разискванията по някои въпроси, замества го друг член от Бюрото. В такъв случай той не може да заеме отново председателското място, преди да бъде гласуван и решен разискваният въпрос.

16. Бюрото се свиква на заседания от своя председател, който ръководи заседанията. За своята дейност то изработва годишен план. При подготовката на плана се вземат под внимание мненията на парламентарните групи и на постоянните

комисии, както и техните планове. То решава въпросите колективно.

17. Секретарите на Народното събрание подпомагат Бюрото по време на сесиите на Народното събрание.

За всяко заседание Бюрото определя по двама секретари, които отбелязват отсъстващите народни представители, броят гласовете при гласуването, четат имената на народните представители при поименното гласуване, подписват стенографските дневници и текстовете на приетите от Народното събрание актове.“

Председателстващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни с приемането на глава III от проектоправилника така, както бе докладвана, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Комисии на Народното събрание

а. Общи правила

18. При конституирането си Народното събрание избира следните постоянни комисии:

Комисия по проверка на изборите;

Законодателна комисия;

Комисия по народностопанския план и държавния бюджет;

Комисия по промишлеността, енергетиката и техническия прогрес;

Комисия по селското и горското стопанство;

Комисия по строителството, благоустройството и плановото изграждане на населените места;

Комисия по транспорта и съобщенията;

Комисия по търговията;

Комисия по народното здраве, труда и социалните грижи;

Комисия по науката, просветата и културата и

Комисия по външните работи.

Народното събрание може да избира и други постоянни и особени комисии във връзка с осъществяване на неговата дейност. Техните задачи се определят от Народното събрание при избирането им.

Комисиите са органи на Народното събрание. За своята дейност те отговарят и се отчитат пред него.

19. Броят на членовете на комисиите се определя от Народното събрание. При избора им то определя и техните ръководства — председателя, подпредседателите и секретаря на комисията.

20. В постоянните комисии не могат да бъдат избирани народни представители, които са ръководители на министерства или на централни ведомства, контролирани от съответната постоянна комисия.

21. Работата на комисииите между сесиите се организира и ръководи от техните ръководства съгласувано с Президиума и Бюрото на Народното събрание.

Комисииите работят по възлагане от Народното събрание, по свой почин или по предложение на Президиума или Бюрото на Народното събрание. Те изработват свой годишен план в съгласие с Президиума и Бюрото на Народното събрание.

22. Постоянните комисии извършват следната работа:

а) подпомагат творчески законодателната работа на Народното събрание;

б) упражняват от името на Народното събрание системен контрол върху дейността на съответните министерства, ведомства и местни държавни органи и

в) съдействуват активно за изпълнението на приетите закони и други актове на Народното събрание.

Президумът и Бюрото на Народното събрание определят министерствата, ведомствата и другите държавни органи, върху които отделните комисии упражняват наблюдение и контрол.

23. Постоянните комисии разглеждат постъпилите в Бюрото на Народното събрание законопроекти и проектодекларации и правят предложения по тях.

24. Постоянните комисии съгласувано с Президиума на Народното събрание могат да внасят за обсъждане в Министерския съвет предложения за налагащи се по тяхна преценка изменения, допълнения и отменявания на действащите закони или укази или за изработване на нови законопроекти.

По предложение на Президиума на Народното събрание комисииите разглеждат проектите за нормативни укази и дават заключение по тях.

25. Постоянните комисии могат да извършват проверки в министерствата; централните ведомства и местните държавни органи. Те могат да възлагат извършването на тези проверки и проучването на отделни въпроси на подкомисии или групи. В състава на подкомисииите и групите могат да се включват и народни представители, нечленове на съответната комисия, а така също и общественици, специалисти и длъжностни лица, които не са народни представители.

Постоянните комисии на свои заседания могат да изслушват във връзка с разглежданите от тях въпроси информации и обяснения от министрите и ръководителите на ведомствата по дейността на съответните министерства или ведомства.

Във връзка с упражнявания контрол постоянните комисии правят предложения до Народното събрание, а когато то не заседава—до Президиума на Народното събрание за мерките, които по тяхна преценка трябва да се вземат. В случай, че Президиумът на Народното събрание не възприеме предложенията от комисията мерки, тя може да отнесе въпроса за решаване в следващата сесия на Народното събрание.

Когато Народното събрание обсъжда дейността на отделните министерства или ведомства, постоянните комисии излизат със съдоклад.

26. Постоянните комисии съдействуват да се организира разясняването на законите, проверяват изпълнението на законите и решенията на Народното събрание в министерствата и ведомствата и в местните държавни органи.

27. В своята дейност постоянните комисии се опират на сътрудничеството на трудещите се и на техните обществени организации.

28. Постоянните комисии имат право да изискват от министерствата, ведомствата, учрежденията и длъжностните лица сведения и материали по законопроектите и писмени заключения по въпросите, разглеждани от тях, както и да призовават на заседанията си ръководители на министерствата и ведомствата и други техни представители, които са длъжни да се отзоват на отправената им покана.

Всички държавни органи, обществени и стопански организации и лица са длъжни да представят исканите от постоянните комисии документи и сведения.

б. Заседания на комисии

29. Заседанията на комисии се свикват от техните ръководства или по искане на 1/4 от членовете на съответната комисия. Заседанията на комисии са законни, ако на тях присъствуват повече от половината от членовете им.

На заседанията на комисии могат да присъствуват и народни представители, нечленове на комисии, с право на съвещателен глас.

30. При разглеждане на законопроектите вносителите са длъжни да присъствуват на заседанията на съответните комисии и да дават необходимите разяснения по тях.

31. При разглеждането на въпросите постоянните комисии могат да привличат: представители на държавните органи и научни и културни дейци, рационализатори, техници и други челни работници от стопанския и културния живот.

32. Заседанията на постоянните комисии се ръководят от техните председатели, а в тяхно отсъствие от подпредседателите.

33. По всяка точка от дневния ред ръководството на комисията определя предварително докладчик, който докладва по съответната точка пред комисията, а становището ѝ — в заседанието на Народното събрание. Когато въпросът е разглеждан от няколко комисии, становището им се докладва от общ докладчик.

34. Предложения по разглеждания въпрос могат да правят членовете на постоянната комисия, присъстващите народни представители със съвещателен глас и поканените специалисти.

35. В гласуването участвуват само членовете на постоянната комисия. Комисията взема решенията си с обикновено мнозинство при явно гласуване.

36. Гласуването на предложенията става по ред, определен от председателя. При определяне на реда той се ръководи от следното правило: най-напред се гласува предложението, което отрича текста или предлага заличаването му, а останалите предложения — съобразно степента на отдалечеността им от първоначалния текст.

37. За заседанията на постоянните комисии се води пълен стенографски протокол.

38. За заседанията и дейността на постоянните комисии могат да се правят публикации в ежедневната преса, като се съобщават и въпросите, с които те са се занимали или ще се занимават.

в. Правила за работа на отделните комисии

39. Комисията по проверка на изборите проверява законосъобразността и редовността на избора за всеки народен представител и докладва за резултатите пред Народното събрание най-късно в тримесечен срок от деня на избора ѝ. При осъществяването на своята дейност комисията може да прави анкети.

При частични избори комисията докладва на Народното събрание за редовността и законосъобразността им най-късно на първата сесия след избора.

40. Законодателната комисия разглежда предварително всички законопроекти и може да прави предложения за евентуалните им изменения и допълнения пред Народното събрание. Тя е особено задължена да съобрази законопроекта с Конституцията и с правната система и да формулира текстовете на законопроекта по възможния най-съвършен начин.

Законодателната комисия сама или съвместно с друга комисия може да прави предложения до Бюрото и Президиума на Народното събрание да бъдат отпечатани по съответния

начин законопроектите за всенародно обсъждане или за обществено обсъждане от специалисти.

41. Комисията по народностопанския план и държавния бюджет разглежда законопроектите за държавните народностопански планове и за ежегодните бюджети на държавата и прави предложения по тях пред Народното събрание съгласувано с другите постоянни комисии. Последните разглеждат проектите за плана и бюджета в частта им, съответствуваща на отрасъла, с който те се занимават.

42. Министерският съвет и ръководителите на министерствата и ведомствата могат да поискат от комисииите чрез Президиума на Народното събрание предварително мнение по въпросите, свързани с проектите за народностопанския план или държавния бюджет, както и по законопроекти, които се отнасят до друга материя, преди да се приемат от Министерския съвет.

43. Комисията по външните работи най-малко два пъти в годината изслушва информации по международното положение от министъра на външните работи. Тя обсъжда предварително внесените за разглеждане от Народното събрание актуални въпроси по външната политика и взема отношение по тях.

44. Президиумът на Народното събрание може да поиска заключение от Законодателната комисия, от Комисията по външните работи, а при нужда и от другите комисии, преди да се произнесе по ратифицирането и денонсирането на международни договори и конвенции.

45. Законопроектите, които уреждат въпроси, попадащи в областта на няколко комисии, се разглеждат обикновено на съвместни заседания на съответните комисии. Това не ограничава възможността на комисииите да разглеждат законопроектите и на отделни заседания.

46. Предложенията по законопроектите се правят от името на Законодателната комисия и на постоянната комисия, в обсега на която попада законопроектът.

47. Разногласията в становищата на отделните комисии по законопроектите се отстраняват със съдействието на Бюрото на Народното събрание. Ако и тогава не се постигне съгласуваност, различията се докладват пред Народното събрание.

Председателстваща Светла Даскалова: Другарите народни представители, които са съгласни с приемането на глава IV от проекта, както бе прочетена, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„ГЛАВА ПЕТА

Сесии и заседания

а. Сесии

48. Сесията е основна организационна форма за работа на Народното събрание.

Народното събрание се свиква на сесии от Президиума на Народното събрание най-малко два пъти през годината — едната през първото, а другата през второто полугодие.

Народното събрание може да се свика на сесия и по искане на не по-малко от една пета от общия брой на народните представители.

49. На първата сесия на Народното събрание, веднага след избора на Бюро и секретари, народните представители полагат предвидената в чл. 21 от Конституцията клетва. Председателят на Бюрото прочита текста на клетвата, а народните представители подписват клетвения лист. По същия начин се полага клетва и при частичен избор за народен представител.

Президиумът на предшестващото Народно събрание внася за утвърждаване от новоизбраното Народно събрание преди избирането на нов Президиум подлежащите на утвърждаване укази, които той е издал след последната сесия на предшестващото Народно събрание.

50. Законите за годишните държавни народностопански планове и за държавните бюджети се приемат от Народното събрание не по-късно от края на годината, предшестваща годината, за която се отнасят.

Президиумът на Народното събрание внася за утвърждаване от Народното събрание на следващата му сесия всички подлежащи на утвърждаване укази, издадени след предшестващата сесия.

Нормативните укази се утвърждават с отделен закон, а останалите — с решение.

51. На първото заседание на всяка сесия, след като се съобщат постъпилите законопроекти, проекторешения, проектодекларации и запитвания, Народното събрание по предложение на Бюрото определя дневния ред на цялата сесия, който може да бъде допълван или изменяван през време на сесията.

Законопроектите за държавните народностопански планове и за бюджета на държавата се включват в дневния ред на сесията, ако са постъпили най-малко 20 дни преди сесията, а останалите законопроекти не по-късно от 15 дни.

Законопроектите се раздават или изпращат на народните представители най-късно 7 дни преди деня на заседанието за разглеждането им.

Законопроектите, които не са постъпили своевременно в Бюрото и не са раздадени на народните представители в предвидените срокове, не се включват в дневния ред на сесията. Изключение се допуска само в особено бързи случаи, и то въз основа на мотивирано предложение на Бюрото на Народното събрание.

52. Законопроектите, проекторешенията и проектодекларациите, внесени от правителството или от народните представители, се отправят до председателя на Бюрото на Народното събрание определя от кои комисии те да бъдат разглеждани преди внасянето им в Народното събрание. Законопроектите се предават за разглеждане на постоянните комисии само когато те са придружени с подробни мотиви, съдържащи данни и за финансовите разходи и икономическите последици от приложението им.

Предложенията на комисиите се отпечатват и предоставят на разположение на народните представители най-малко един ден преди заседанието на Народното събрание.

Бюрото на Народното събрание съобщава на правителството и на съответните министри законопроектите, проекторешенията и проектодекларациите, внесени от народните представители.

Бюрото на Народното събрание уведомява своевременно бюрата на парламентарните групи и председателите на постоянните комисии на Народното събрание за постъпилите законопроекти, проекторешения и проектодекларации.

б. Заседания

53. Заседанията на Народното събрание са публични, освен когато то реши, че важни държавни интереси налагат заседанието да бъде при закрити врата. Разискванията и гласуването на предложението за заседаване при закрити врата се провежда също така при закрити врата.

Посетителите на Народното събрание, допуснати по установения за това ред, слушат заседанието му от галерията и ложите. Те не могат да изразяват одобрение или неодобрение към разискванията в залата.

Представителите на печата се допускат в определени за тях места.

Поканите за дипломатическите ложи се раздават от Министерството на външните работи.

54. Заседанията на Народното събрание са законни, ако присъствуват повече от половината народни представители, а при разглеждане на въпроси за изменение на Конституцията или за приемане на нова Конституция — повече от две трети.

За редовното посещение на заседанията народните представители се разписват в присъствена книга.

При откриване на заседанието председателстващият съобщава броя на присъстващите народни представители.

На заседанието имат право да присъствуват и членовете на правителството, които не са народни представители; те се ползват с всички права на останалите членове на правителството без правото да гласуват.

55. Когато някой от народните представители оспори действие на председателстващия по ръководенето на заседанието и направи предложение за отменяването му, Събрание то може да го отмени.

56. Разглеждането на включените в дневния ред на Народното събрание законопроекти започва с доклад от името на вносителя, след което се изнася съдоклад от съответните постоянни комисии, с който се съобщава становището им и се обосновават предложенията им за евентуалните изменения и допълнения в проекта.

57. След доклада на вносителя и съдокладите се пристъпва към разискване на предложения законопроект. Председателят дава думата на народните представители по реда, по който са се записали. Този ред може да се измени само със съгласие на записаните оратори.

Председателят, подпредседателите, секретарят и членовете на Президиума на Народното събрание, председателят, заместник-председателите и членовете на Министерския съвет имат право да вземат думата извън реда на записалите се оратори.

На народен представител, който има да направи предложение или бележка по процедурен въпрос, се дава думата незабавно.

Също така думата се дава с пререждане на народен представител за лични обяснения непосредствено след оратора, който го е засегнал и е предизвикал тия обяснения.

58. Ако един народен представител вземе думата втори път по една и съща точка от дневния ред, той може да говори не повече от 15 минути. Лицата по ал. II на предходния член, както и вносителят и докладчикът на комисията могат да вземат думата повече от един път без ограничение на време.

59. Народните представители могат да се изказват без ограничение на време и да правят нови предложения за изменения и допълнения.

Народното събрание обаче може да определи време за изказване на народен представител по отделни точки от дневния ред.

60. Председателят не може да прекъсва народния представител, комуто е дал думата. Изключение се прави, когато народният представител си служи с лични нападки или обиди или когато той свършено се е отклонил от разисквания въпрос.

В тези случаи председателят напомня на народния представител да спазва подобаващ език и да се придържа към разисквания въпрос.

61. Председателят не може да лиши народен представител от дадената му дума освен в следните случаи:

а) когато Народното събрание е определило време за изказване и това време е изтекло и председателят е напомнил на оратора вече веднъж за това;

б) когато след двукратно напомняне по предходния член народният представител не се съобрази с неговите указания.

Решението на председателя не може да се оспорва от оратора. Ако последният не се подчини, той може да бъде отстранен от заседанието. Ако друг народен представител предложи да се отмени решението на председателя, необходимо е мнозинство повече от половината от всички народни представители.

62. Когато при разискванията се направят предложения за изменения и допълнения на законопроекта, по решение на Народното събрание той може да се върне за ново разглеждане от постоянните комисии, които докладват своето становище на следващото заседание на Народното събрание по предложенията на народните представители.

С решение на Народното събрание комисията може да бъде задължена да вземе отношение по поставения въпрос още на същото заседание.

63. Когато по законопроекта са направени предложения за изменение или допълнение било от постоянните комисии, било от отделни народни представители, преди гласуването на законопроекта се дава думата на вносителя, за да вземе отношение по тях.

64. Внесените законопроекти, проекторешения и проектодекларации могат със съгласието на Народното събрание да бъдат оттеглени от вносителите до момента на гласуването им.

65. След приключване на разискванията председателстващият обявява, че пристъпва към гласуване. След това думата може да се даде само за процедурни предложения.

в. Гласуване

66. Народното събрание взема решения с обикновено мнозинство — повече от половината от присъстващите народни представители. При равногласие се счита, че предложението е отхвърлено.

Квалифицирано мнозинство повече от половината от всички народни представители се изисква в следните случаи:

- а) при избор на Президиум на Народното събрание;
- б) при откриване на нови министерства, закриване, сливане или преименуване на съществуващите;
- в) при отзоваване на народен представител;
- г) при даване разрешение за задържане на народен представител;
- д) при оспорване решението на председателя по водене на заседанието.

С мнозинство $\frac{2}{3}$ от всички народни представители се взема решение за изменение или приемане на нова Конституция.

67. Гласуването в Народното събрание е явно.

68. Народното събрание гласува поотделно всяко направено предложение от народен представител и от комисиите по реда, указан в следващите членове (69 и 70). Това правило не се прилага за поправките на комисиите, с които вносителят се е съгласил; тези поправки се гласуват заедно с внесенния първоначален текст.

69. Процедурните предложения се гласуват преди предложенията по същество на разисквания въпрос по следния ред:

а) предложение за ограничаване времето за изказване по дадена точка от дневния ред;

б) предложение за ново разглеждане от постоянната комисия на известни въпроси, като постоянната комисия бъде задължена да докладва становището си на същото или на следващото заседание;

в) предложение за прекратяване на разискванията.

70. Предложените в заседанието на Народното събрание поправки от отделни членове на комисията, които не са били приети от комисията, както и направените предложения от народни представители направо в заседанието на Народното събрание се гласуват отделно преди законопроекта, по реда на постъпването им. Ако обаче с някоя от тези поправки се предлага заличаването на даден текст, то тя се гласува преди другите. Когато по един и същ член или текст се приеме една от поправките, изключва се гласуването на другите поправки, които са в противен смисъл. При цялостното гласуване на законопроекта, декларацията или решението текстът се гласува съобразно приетите поправки.

71. Законопроектите се гласуват член по член. По решение на Народното събрание законопроектът може да бъде гласуван по глави или изцяло. Това изключение не се отнася до законопроекта за държавния народностопански план и законопроекта за държавния бюджет.“

Председателстващ Светла Даскалова: Моля докладчика за минута да преустанови четенето на проектоправила.

В Бюрото е постъпило предложение от председателя на Министерския съвет на Народна република България д-р. Тодор Живков по последното изречение от текста на чл. 71 — то да отпадне. Мотивировката е, че този начин на приемане на текстовете член по член е остарял и следва да се гласува изцяло или по глави.

Другарите народни представители, които са съгласни с направеното предложение от председателя на Министерския съвет на Народна република България, моля да гласуват. Мнозинство, приема се. Следователно последното изречение на чл. 71 се заличава.

Докладчик Минчо Минчев:

„72. Окончателните текстове се четат от докладчика на съответната комисия.

73. Резултатите от гласуването се обявяват от председателстващия.

г. Особени правила за декларациите и решенията

74. Проекторешенията и проектодекларациите се разглеждат и гласуват по начина, установен за законопроектите, без да бъдат предварително обсъждани и да вземат по тях отношение постоянните комисии.

Комисията по външните работи е длъжна да вземе становище при приемането на проектодекларациите по въпросите на външната политика.

д. Дневници

75. За заседанията на Народното събрание се води стенографски дневник. Той се изработва от парламентарни стенографи под надзора на председателстващия и съответния секретар, които го подписват.

Стенографският дневник на всяка сесия отразява пълно заседанията на Народното събрание така, както те протичат.

В дневника се включват законопроектите и други актове, както и мотивите към тях, макар и да не се четат. ▽

76. Стенографският дневник за всяко заседание се изработва в деня на заседанието или най-късно на следния ден.

В този срок народните представители могат да преглеждат речите си и да правят стилистични поправки. Възникналите спорове се решават от председателстващия заседанието и съответните секретари.

Поправките на фактически грешки в приетите закони, решения и декларации се извършват по нареждане на председателстващия заседанието до подписването на дневника.“

Председателстващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни да се приеме глава V от проектоправилника, както бе докладвана, да гласуват. Миозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„Г Л А В А Ш Е С Т А

Питания и запитвания

77. Питанията от народните представители могат да се отправят през време на сесията на Народното събрание и в периода между сесиите само писмено.

Председателят на Бюрото уведомява незабавно Народното събрание и правителството или отделни министри за съдържанието на постъпилите питання при започване на заседанието, а в периода между сесиите — правителството и неговите членове.

На питаннята се отговаря в същото или в едно от следващите заседания устно или писмено, а на тези, постъпили в периода между сесиите — на следващата сесия.

Народното събрание може да реши в началото на всяко заседание да се отдели специално време за устни питання и отговори.

Народното събрание може да задължи този, до когото е отправено питането, да даде пред него лично отговора.

78. Запитванията до правителството и отделните негови членове се отправят чрез Бюрото на Народното събрание писмено. Последното ги съобщава на Народното събрание, което ги включва в дневния ред.

В деня, определен за разискване на запитването, запитващият може да го развие и устно. След отговора на запитания освен запитващият по него могат да се изкажат и други народни представители.

Разискванията се приключват с гласуване на решение по въпроса, поставен в запитването.“

Председателствуващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни да се приеме глава VI от проектоправилника, както бе докладвана, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„ГЛАВА СЕДМА

Права и задължения на народния представител

79. Основно право и задължение на народния представител е да участва в заседанията на Народното събрание, да се изказва и прави предложения по въпросите, поставени на разглеждане в дневния ред, и да гласува.

Народният представител не може да бъде държан отговорен за изказванията и гласуванията си в Народното събрание.

80. Народният представител има право да бъде избран във всички органи на Народното събрание и да участва с право на съвещателен глас в заседанията на комисиите, на които не е член.

Народните представители, членове на комисиите, които не са съгласни с решенията на съответната комисия, имат право да защитят своите становища или предложения в заседанието на Народното събрание.

81. Народните представители имат право да отправят питання и запитвания до правителството и отделни негови членове.

82. Народните представители имат право на законодателна инициатива и право да искат свикването на Народното събрание на сесия съобразно членове 19 и 23 от Конституцията.

83. Народните представители получават платен отпуск от мястото, където работят, по време на сесиите на Народното събрание, а членовете на комисиите и по време на заседанията на комисиите.

84. Народните представители имат право да посещават по всяко време централните и местните държавни учреждения, предприятия и организации и да искат от тях сведения по въпросите, които ги интересуват като народни представители.

85. Народните представители имат право да участвуват в заседанията на народните съвети и на техните органи, да се изказват и да правят препоръки за подобряване на тяхната дейност.

86. Народният представител е длъжен да посещава редовно заседанията на Народното събрание и на комисиите на Народното събрание, за член на които е избран. По основателни

причини и с предварително разрешение от председателя на Бюрото на Народното събрание или от председателя на съответната комисия на народния представител може да се разреши да отсъства.

87. Народният представител е длъжен да поддържа тесни връзки с избирателите от своя изборителен район, да приема техните поръчения и предложения и да се грижи за изпълнението им в течение на целия свой мандат.

Народният представител провежда в своя изборителен район най-малко две събрания в годината, на които разяснява решенията на Народното събрание и важните държавни и правителствени задачи и актове — народностопанския план за текущата година, бюджета на държавата и др.

Народният представител е длъжен да се отчита ежегодно пред своите избиратели.

88. Съгласно чл. 29 от Конституцията народният представител се ползува с депутатска неприкосновеност от деня на избирането му до деня на прекратяване на мандата му. Той не може да бъде задържан и срещу него не може да бъде възбудено наказателно преследване, освен ако е извършил тежко престъпление, и то със съгласието на Народното събрание, а ако то не заседава — със съгласието на Президиума на Народното събрание. Искането за задържане и наказателно преследване се прави от главния прокурор на Народната република.

Когато Народното събрание заседава, искането се внася за разглеждане от сесията незабавно, като се възлага на Комисията по проверка на изборите да проучи събраните доказателства и да изрази мнение, дали извършеното престъпление е тежко и следва ли Народното събрание да даде съгласието си за задържането и съденето на народния представител. Комисията внася проекторешение на следващото заседание на Народното събрание, което решава въпроса.

Когато Народното събрание не заседава, главният прокурор на НРБ отправя искането си до Президиума на Народното събрание, който действа съгласно своя Правилник за вътрешния ред.

В случаите на заварено тежко престъпление народният представител се задържа, а главният прокурор известява незабавно Президиума на Народното събрание. Когато Народното събрание е в сесия, Президиумът внася въпроса за решаване от Събранието. Ако Народното събрание не заседава, Президиумът избира комисия да разгледа случая и по неин доклад взема решение по въпроса. Ако Президиумът на Народното събрание счита, че няма основание за задържането на народния представител, той нарежда същият да бъде освободен незабавно.

89. Народен представител, който не оправдае доверието на избирателите си или измени грубо на идеите и програма-

та, в името на които е избран, може по предложение на централното ръководство на организацията, която е поставила неговата кандидатура, да бъде отзован.

Предложението за отзоваване се прави пред Бюрото на Народното събрание и се включва в дневния ред на едно от заседанията на Народното събрание.

Комисията по проверка на изборите проучва направеното предложение и основанията за отзоваването и изготвя мотивиран доклад. С решение, взето с мнозинство повече от половината от всички народни представители, Народното събрание се произнася по предложението за отзоваване.

90. За да бъдат улеснени в осъществяването на своите права и в изпълнението на задълженията си, народните представители имат право на месечно възнаграждение в размер, определен е държавния бюджет.

Народният представител има право на безплатно пътуване по превозните средства на държавния железопътен, автомобилен, воден и въздушен транспорт.

Народният представител получава безплатно по един екземпляр от „Известия на Президиума на Народното събрание“ и по един екземпляр от Стенографските дневници за заседанията на Народното събрание.“

Председателстващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни да се приеме глава VII от проекта, както бе докладвана, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„Г Л А В А О С М А

Международни връзки

91. По важни въпроси на външната политика Народното събрание може да излезе с възвание (обръщение, апел) до парламентите на другите държави или до някои от тях.

Инициативата за издаване на възвание може да изхожда от Президиума или Бюрото на Народното събрание, от Комисията по външните работи, от правителството, както и от отделни народни представители.

92. Когато се получи възвание (обръщение, апел) от парламент на друга държава, в съвместно заседание Президиумът на Народното събрание, Бюрото на Народното събрание и Комисията по външните работи определят реда, по който ще бъде разгледано то и как ще се отговори — с решение или декларация на Народното събрание, с решение на съвместно заседание на изброените органи или по друг начин.

Когато на възванието се отговаря от Народното събрание, Комисията по външните работи изготвя проект и го внася за приемане в предстоящата сесия.

93. Бюрото на Народното събрание ръководи работата на парламентарните делегации. То получава и отговаря на писмените предложения за междупарламентарните посещения. Съставът на делегациите се определя от Народното събрание, а когато то не заседава — от Президиума и Бюрото на Народното събрание.

Парламентарните делегации дават отчет пред Народното събрание в първата сесия след посещението им. По този отчет Народното събрание се произнася с решение.

94. Бюрото и Президиумът на Народното събрание съдействуват на недържавните международни организации на народните представители (българската група на Интерпарламентарния съюз, двустранни и многостранни комитети и дружества на парламентите в другите страни). Тези организации работят съобразно своите устави.

Председателстващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които са съгласни да се приеме глава VIII, както бе прочетена, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Минчо Минчев: (Чете)

„ГЛАВА ДЕВЕТА

Заклучителни постановления

95. Бюрата на парламентарните групи съобщават на Бюрото на Народното събрание състава си и последвалите промени в него.

96. Народното събрание се обслужва от апарата на Президиума на Народното събрание.

97. Този правилник влиза в сила от деня на приемането му от Народното събрание, обнародва се в „Известия на Президиума на Народното събрание“ и действува до отменяването и заменяването му с нов правилник.

Председателстващ Светла Даскалова: Моля другарите, които са съгласни с приемането на глава IX от проекта, както бе докладвана, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Другарки и другари народни представители! С това Правилникът за вътрешния ред на Народното събрание е приет. Бюрото на Народното събрание предлага правилникът да бъде отпечатан в необходимия брой екземпляри и да бъде своевременно раздаден на всички народни представители, за

да го имат под ръка и да се ползват от него при осъществяването на своите права и задължения. Народните представители, които приемат това предложение на Бюрото, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Другарки и другари народни представители, Бюрото предлага да прекратим нашата работа и да продължим днес след обед от 15.30 часа. Има ли друго предложение? — Няма.

Другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Закривам заседанието.

(Закрито в 13 ч. 20 м.)

Подпредседател: Св. Даскалова

Секретар: Ив. Мирчева

Парламентарен стенограф: Ст. Стоянов